

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka

*Diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania
Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka
na lata 2023 -2030*

MAJ 2022 r.

SPIS TREŚCI

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	3
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	3
POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE	6
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	7
DEMOGRAFIA	7
EDUKACJA	11
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	14
ROLNICTWO	19
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	26
POMOC SPOŁECZNA	30
OCHRONA ZDROWIA	35
KULTURA, SPORT I REKREACJA	36
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	49
UWARUNKOWANIA NATURALNE I KULTUROWE	49
POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	49
POTENCJAŁ KULTUROWY	53
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	56
INFRASTRUKTURA DROGOWA	56
INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA	59
GOSPODARKA ODPADAMI	65
INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, W TYM ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	67
INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA	71
ZARZĄDZANIE GMINĄ	71
SYTUACJA FINANSOWA	71
STRUKTURA ORGANIZACYJNA	74
WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH INWESTYCJI I PROJEKTÓW MIĘKKICH ZREALIZOWANYCH W GMINIE	78
PRIORYTETY INWESTYCYJNE W GMINIE DO 2030 R.	81
SPIS TABEL	82
SPIS WYKRESÓW	84

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka służy prezentacji obrazu Gminy przez pryzmat zebranych danych statystycznych, badań pochodzących z ankiet prowadzonych wśród mieszkańców Gminy jak również z badań prowadzonych dla potrzeb budowy marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka. Analiza powyższych danych umożliwiła dokonanie identyfikacji oraz ewaluacji stanu Gminy. Dane przeanalizowane i scharakteryzowane w tej części będą pomocne do ukazania uwarunkowań, jakie należy brać pod uwagę przy podejmowaniu strategicznych decyzji i planowaniu rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka w latach 2023-2030, w tym obejmującą nową perspektywę budżetową Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027.

Opracowana diagnoza będzie kanwą do prac nad **Strategią Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030**. Zebrane materiały posłużą do pogłębionej analizy i umożliwią zidentyfikowanie problemów i wskazanie celów oraz czynników rozwojowych, które tworzą potencjał dla dynamicznego rozwoju Gminy.

Gmina Rawa Mazowiecka zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, dążąc do harmonijnego ożywienia i poprawy warunków życia mieszkańców, będzie podejmować nowe i ambitne zadania zmierzające do polepszenia infrastruktury, dbałości o środowisko naturalne, ale także zapewnienia mieszkańcom warunków do wysokiej jakości edukacji, rekreacji, sportu.

Uwarunkowania przestrzenne

Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Rawa Mazowiecka położona jest w zachodniej części powiatu rawskiego, usytuowanego we wschodniej części województwa łódzkiego i graniczy z dziewięcioma gminami:

- od zachodu z Gminą Głuchów (powiat skierniewicki),
- od północy z Gminą Nowy Kawęczyn i Gminą Skierniewice (powiat skierniewicki),
- od południowego wschodu z Gminą Cielądz (powiat rawski),
- od wschodu z Gminą Regnów oraz Miastem i Gminą Biała Rawska (powiat rawski),
- od południowego zachodu z Gminą Żelechlinek (powiat tomaszowski),
- od południa z Gminą Czerniewice (powiat tomaszowski),
- Miastem Rawa Mazowiecka (powiat rawski).

Położenie w centrum Polski sprawia, że odległości od największych i zarazem strategicznych, z punktu widzenia realizacji „interesów” Gminy Rawa Mazowiecka, miast w regionie nie przekraczają 100 km; Łódź- 60 km, Warszawa – 80 km, Skierniewice – 25 km, Łowicz – 51 km, Tomaszów Mazowiecki – 32 km.

Gmina Rawa Mazowiecka zajmuje obszar o powierzchni 16 323 ha (tj. 163,23 km²)¹ i położona jest wokół miasta Rawa Mazowiecka, będącego siedzibą Urzędu Gminy. Na dzień 31.03.2022 roku w Gminie zameldowanych było 8770 osób².

Położenie Gminy Rawa Mazowiecka

Gmina Rawa Mazowiecka na tle powiatu rawskiego.
Źródło: www.rawam.ug.gov.pl

Podział administracyjny województwa łódzkiego. Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Gmina Rawa Mazowiecka na tle sąsiadujących gmin.
Źródło: opracowanie własne na podstawie BPPW.

¹ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

² Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

W gminie Rawa Mazowiecka wyróżnione zostały 52 obręby geodezyjne, w skład których wchodzi 54 miejscowości, tworząc 38 sołectw.

Tabela 1. Podział administracyjny³

Lp.	Sołectwo	Nazwa miejscowości	Lp.	Sołectwo	Nazwa miejscowości
1	Boguszyce	Boguszyce	19	Matyldów	Matyldów
		Boguszyce Małe			Bogusławki Duże
2	Bogusławki Małe	Bogusławki Małe	20	Małgorzatów	Małgorzatów
		Świnice	21	Niwna	Zielone
3	Byszewice	Byszewice			Niwna
4	Chrusty	Chrusty	22	Nowa Wojska	Pokrzywna
5	Dziurdzioły	Dziurdzioły			Nowa Wojska
		Zarzecze	23	Pasieka Wałowska	Pasieka Wałowska
6	Garłów	Garłów	24	Przewodowice	Podlas
7	Głuchówek	Głuchówek			Przewodowice
		Nowy Głuchówek	25	Pukinin	Julianów Raducki
8	Huta Wałowska - Janolin	Janolin			Pukinin
		Huta Wałowska	26	Rogówiec	Rogówiec
9	Jakubów	Jakubów			Rossocha
		Helenów	27	Rossocha	Nowa Rossocha
10	Julianów	Julianów			Stara Rossocha
11	Kaliszki	Kaliszki	28	Soszyce	Soszyce
12	Kaleń	Kaleń	29	Stare Byliny	Stare Byliny
13	Konopnica	Konopnica	30	Ścieki	Ścieki
14	Kurzeszyn	Kurzeszyn	31	Stara Wojska	Stara Wojska
		Kurzeszynek			Wałowice
		Nowy Kurzeszyn	32	Wałowice	Stary Dwór
		Gaj			Wilkowice
15	Księża Wola	Księża Wola	33	Wilkowice	Wilkowice
16	Leopoldów	Leopoldów	34	Wołucza	Wołucza
17	Linków	Linków	35	Zagórze	Zagórze
18	Lutkówka	Lutkówka	36	Zawady	Zawady
			37	Żydymice	Żydymice
			38		

³ Źródło: www.bip.rawam.ug.gov.pl

Położenie komunikacyjne

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu zarówno regionalnym jak i międzynarodowym. Przez jej terytorium przebiegają drogi krajowe⁴:

- Nr E67 (S8) Granica państwa (Kudowa-Zdrój) – granica państwa (Budzisko)
- Nr 72 Łódź – Rawa Mazowiecka

oraz drogi wojewódzkie⁵:

- Nr 707 Skierniewice – Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto,
- Nr 725 Rawa Mazowiecka – Biała Rawska,
- Nr 726 Rawa Mazowiecka – Opoczno.

Ważną rolę w dostępności komunikacyjnej odgrywa droga krajowa (S8) o łącznej długości 849 km prowadząca przez Polskę od granicy z Czechami w Kudowie-Zdroju do granicy z Litwą w Budzisku oraz droga krajowa nr 72. W dużej mierze lokalizacja w pobliżu tych szlaków decyduje o lokowaniu nowych inwestycji na terenie gminy.

Główną wewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy zapewnia sieć 13 dróg powiatowych i 35 dróg gminnych, które są bezpośrednio powiązane z drogami wyższego rzędu. Zarówno drogi powiatowe jak i gminne posiadają zróżnicowane nawierzchnie tj. bitumiczne, tłuczniowe, żwirowe i gruntowe. Ponadto w obszarze gminy funkcjonuje szereg dróg nie ustanowionych jako drogi publiczne tj. drogi wiejskie, gospodarcze, polne czy wewnętrzne, które również stanowią uzupełnienie sieci głównych szlaków komunikacyjnych.

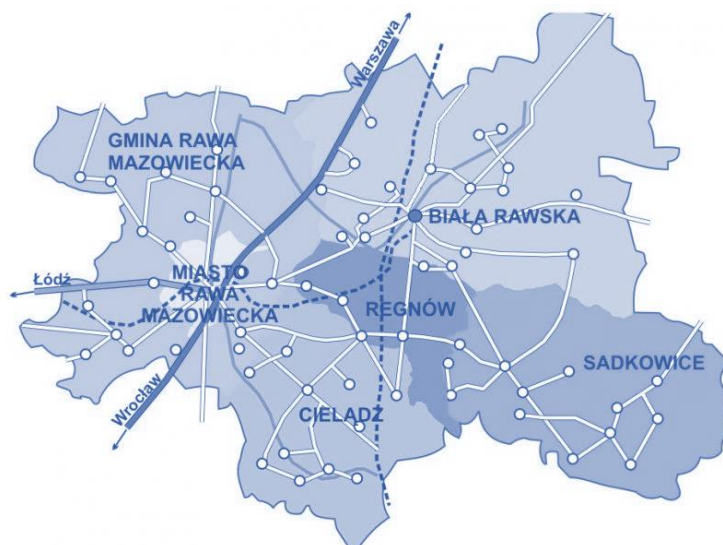
Drogi powiatowe na terenie Gminy Rawa Mazowiecka⁶:

• 1315E (Wysokienice) – Rawa Mazowiecka	• 4111E Wałowice – Konopnica
• 1316E (Pod Borem) – (Raducz)	• 4112E Konopnica – Rawa Mazowiecka
• 4105E Rossocha – Przewodowice – Ryłsk D. – Zuski	• 4116E Głuchówek – Sanogoszcz
• 4108E Wałowice – Wilkowice	• 4117E Ossowice – Kaleń
• 4109E Kurzeszyn – Janolin	• 4118E Pukinin – (Mogielnica)
• 4110E Rawa Mazowiecka – Dziurdzioły – do granicy powiatu	• 4153E Soszyce – (Podkonice)
	• 4331E (Łochów) – Zarzecze

⁴ Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia/drogi-krajowe2>

⁵ Źródło: http://www.zdw.lodz.pl/files/files/Wykaz_drog_wojewodzkich.pdf

⁶ Źródło: <https://bip.powiatrawski.pl/plik,17653,wykaz-drog-powiatowych-powiat-miasto.pdf>

7

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Demografia

Gminę Rawa Mazowiecka, według stanu na dzień 31.03.2022 roku, zamieszkiwało 8770 osób. Szczegóły dotyczące statystyki według wieku i płci na przestrzeni ostatnich pięciu lat prezentują poniższe tabele i wykresy.

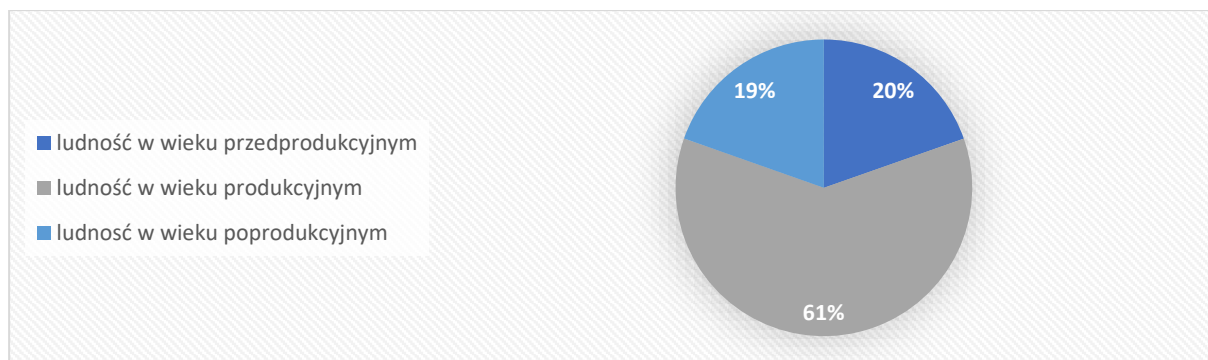
Tabela 2. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022⁸

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	%
	4355	4415	8770	
ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	887	834	1 721	19,62
ludność w wieku produkcyjnym (18-64 l. M, 18-59 l. K)	2865	2465	5 330	60,78
- ludność w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 l.)	1685	1618	3 303	61,97
ludność w wieku poprodukcyjnym (65 l. i więcej M, 60 l. i więcej K)	603	1116	1 719	19,60

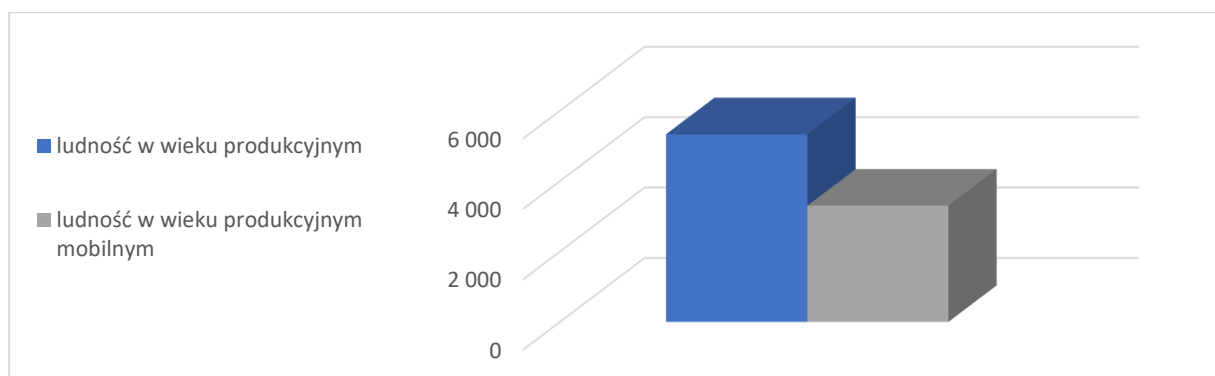
Wykres 1. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022

⁷ Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

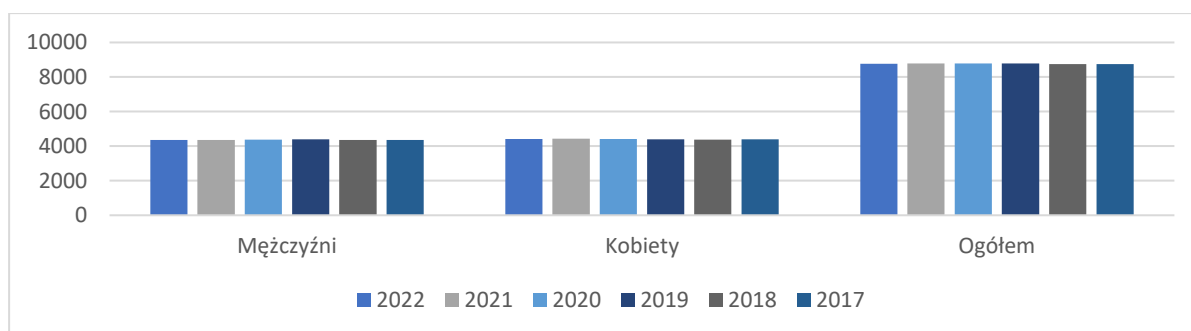
⁸ Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

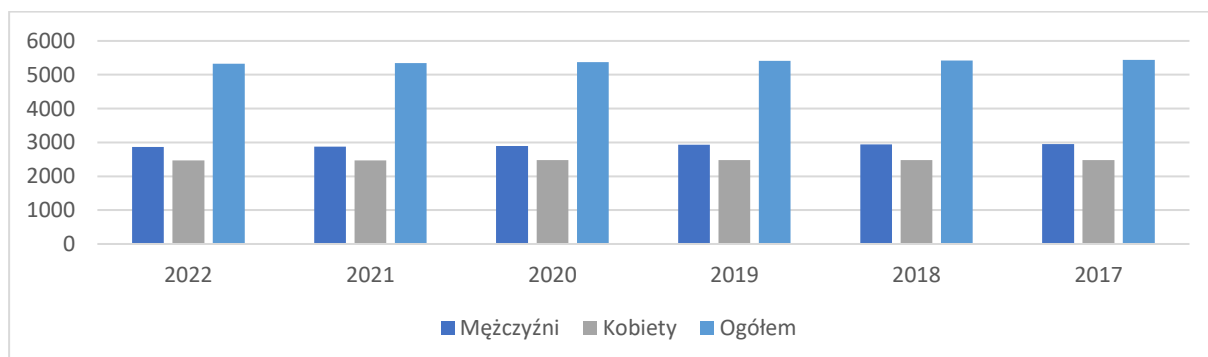
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym, w tym – w wieku produkcyjnym mobilnym - wg. stanu na dzień 31.03.2022

Wykres 3. Liczba ludności w latach 2017-2022⁹

Wykres 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2022

Wykres 5. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2022

⁹ Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, GUS – Bank Danych Lokalnych

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY RAWA MAZOWIECKA

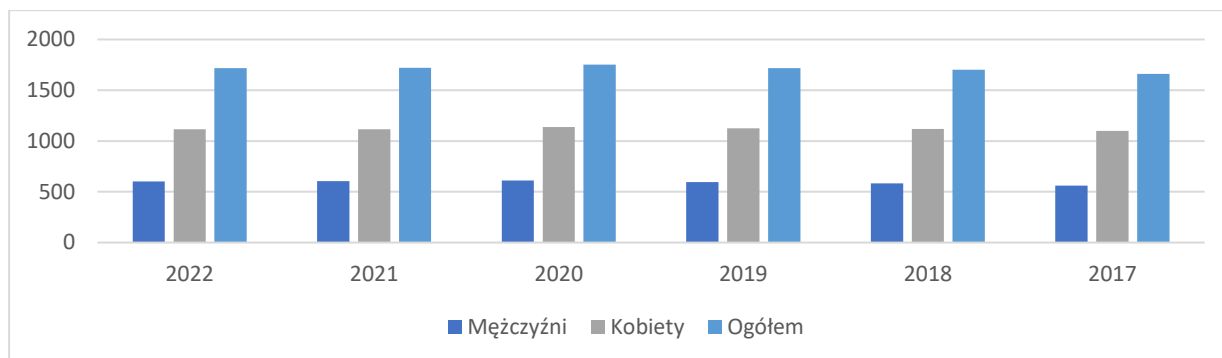

Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹⁰

	2017	2018	2019	2020	2027	2028	2029	2030
Biała Rawska	-8	-14	-17	-31	-15	-15	-15	-18
Cielądz	-24	3	-14	-18	-4	-3	-4	-4
Rawa Mazowiecka	-22	-29	-16	-38	3	7	7	2
Regnów	6	-10	-11	-13	1	1	0	0
Sadkowice	-16	-29	-36	-15	-14	-14	-16	-15

Wykres 6. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030¹¹

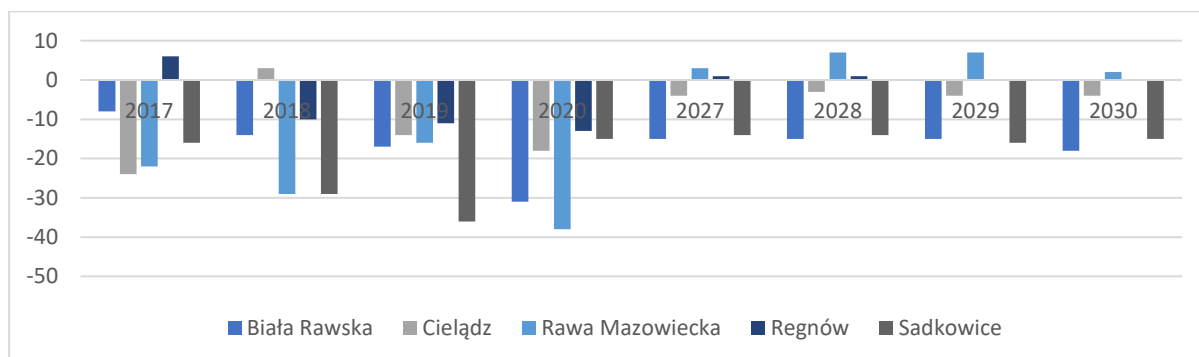

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹²

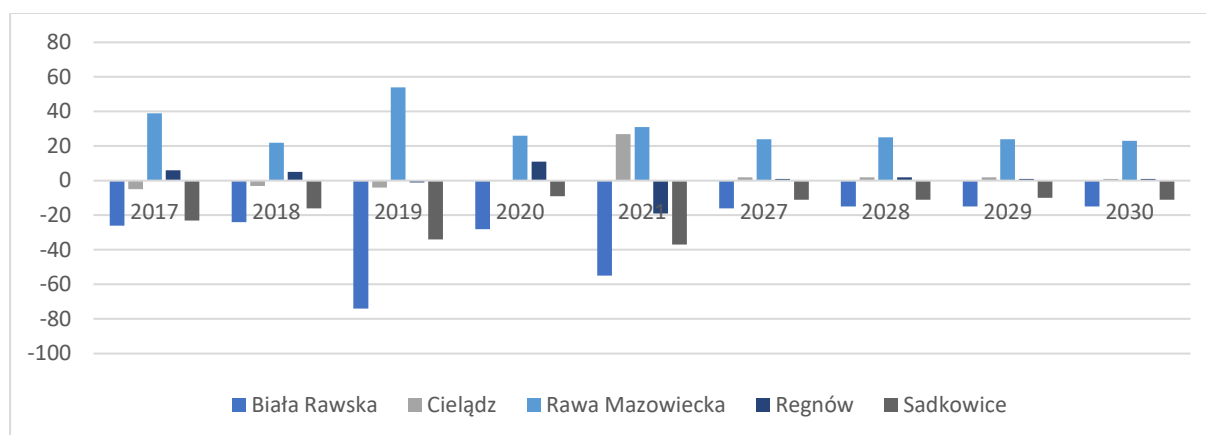
	2017	2018	2019	2020	2021	2027	2028	2029	2030
Biała Rawska	-26	-24	-74	-28	-55	-16	-15	-15	-15
Cielądz	-5	-3	-4	0	27	+2	+2	+2	+1
Rawa Mazowiecka	+39	+22	+54	+26	+31	+24	+25	+24	+23
Regnów	+6	+5	-1	+11	-19	+1	+2	+1	+1
Sadkowice	-23	-16	-34	-9	-37	-11	-11	-10	-11

¹⁰ Źródło: GUS oraz GUS- Bank Danych Lokalnych

¹¹ Tamże

¹² Tamże

Wykres 7. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹³

Analizując powyższe dane statystyczne na przestrzeni ostatnich kilku lat wyraźnie widać, że liczba mieszkańców, pomimo dosyć dużego ujemnego przyrostu naturalnego utrzymuje się na zbliżonym poziomie i różnice w poszczególnych latach są praktycznie nieodczuwalne. Potwierdzają to również dane statystyczne salda migracji, które zarówno w poprzednich latach jak i w przyszłości są dodatnie. Oznacza to, że na terenie gminy osiedlają się osoby dorosłe. Może być to związane zarówno z zawieranymi związkami małżeńskimi jak i zmianą miejsca zatrudnienia w związku z pracą zawodową w tym zarówno pracą etatową jak i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

Optymistyczne dla gminy są również prognozy dotyczące przyrostu naturalnego w latach 2027-2030. Jeżeli prognozy się potwierdzą, najbliższe lata będą charakteryzować się dodatnim przyrostem naturalnym.

Dla rozwoju danej gminy bardzo ważny jest stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W przypadku Gminy Rawa Mazowiecka przeważa liczba osób w wieku produkcyjnym,

Patrząc na prognozy demograficzne dla gmin i powiatów opracowywane przez Główny Urząd Statystyczny¹⁴ należy stwierdzić, że Polskę czeka okres postępującej depopulacji kraju. Nastąpi dalszy spadek liczby ludności, zgodnie z przyjętymi założeniami prognostycznymi spośród 2477 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce w 1664, w tym w 1007 gminach ubytek ludności wyniesie powyżej 5%, a w 322 powyżej 10%. Większość gmin, dla których przewidywany jest duży spadek ludności (powyżej 10%) znajduje się na terenach tzw. „ściany wschodniej”. Szczególna koncentracja tego typu gmin ma miejsce w województwie podlaskim (stanowią one aż 44% gmin w województwie), w południowej części województwa lubelskiego, obszarach przy

¹³ Tamże

¹⁴ [Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Ludność / Prognoza ludności / Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 \(opracowanie eksperymentalne\)](#)

granicy z Rosją, wschodniej części Pomorza Zachodniego oraz terenach górskich w południowo – wschodniej części kraju.

Należy również zauważyć, iż zgodnie z prognozami GUS, największym przyrostem ludności będą charakteryzować się przede wszystkim gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie największych ośrodków miejskich, co wynika z siły przyciągania wielkich aglomeracji jako atrakcyjnych rynków pracy i ich „rozlewanie” się na sąsiadujące z nimi tereny. Warto w tym miejscu podkreślić, iż proces suburbanizacji dotyczy również miast średniej wielkości i można go obserwować już od co najmniej 2020 roku, kiedy to epidemia COVID-19 wymusiła zmianę trybu pracy ze stacjonarnej na zdalną, a co za tym idzie, zmianę stylu życia, ponieważ izolacja sprawiła, że ludzie mieszkający z skupiskach dużych miast zaczęli odczuwać potrzebę przestrzeni, co gwarantuje zamieszkanie poza miastem.

Mając powyższe na uwadze, Gmina Rawa Mazowiecka staje przed wyzwaniem w jaki sposób z jednej strony zatrzymać mieszkańców oraz – z drugiej strony – jak zachęcić nowych mieszkańców, aby swoją przyszłość związali z tym obszarem. Tym bardziej, że szacunkowe prognozy GUS do roku 2030 wskazują, że gmina Rawa Mazowiecka nie dość, że nie odczuje w istotny sposób tego problemu depopulacji, to zgodnie z przewidywaniami GUS, może odnotować znaczny wzrost liczby ludności, co obrazuje tabela nr 3.

Tabela 5. Prognoza ludności gminy Rawa Mazowiecka na lata 2027-2030¹⁵

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	% wzrost liczby ludności ogółem w stosunku do liczby ludności w roku 2022
2027	4446	4517	8963	2,2 %
2028	4458	4537	8995	2,56 %
2029	4465	4561	9026	2,92 %
2030	4472	4579	9051	3,20 %

Gmina Rawa Mazowiecka, dzięki bardzo dogodnemu położeniu geograficznemu oraz bliskości jednych z większych ośrodków miejskich w kraju tj. Łodzi i Warszawy, dzięki odpowiednim działaniom, może wykorzystać proces depopulacji, który nieuchronnie dokona w pewnych regionach kraju i zachęcić nowych mieszkańców do osiedlania się na jej terenie. Marka lokalna może być doskonałym narzędziem promocji Gminy Rawa Mazowiecka, jako miejsca przyjaznego do zamieszkania na stałe. Gmina może zaplanować działania, które w najbliższych latach przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności tego obszaru jako miejsca do życia.

Edukacja

¹⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Gmina Rawa Mazowiecka wypełniając swoje obowiązki w zakresie zadań własnych gminy, zapewnia edukację na poziomie przedszkolnym i szkolnym przy czym edukacja przedszkolna jest prowadzona w oddziałach prowadzonych przez szkoły podstawowe.

Na terenie gminy nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe. Młodzież uczęszcza do szkół średnich zlokalizowanych w pobliskich miastach tj. w Rawie Mazowieckiej, Skierniewicach i rzadziej – w Tomaszowie Mazowieckim, Łodzi czy Warszawie.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka znajdują się następujące placówki oświatowe prowadzone przez gminę:

1. Szkoła Podstawowa w Boguszycach.
2. Szkoła Podstawowa w Konopnicy.
3. Szkoła Podstawowa w Pukininie.
4. Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie.
5. Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej.

Na terenie gminy nie ma placówek prowadzonych przez podmioty prywatne ani organizacje pozarządowe.

Tabela 6. Placówki edukacyjne w gminie w roku szkolnym 2020/2021¹⁶

Placówka	Liczba uczniów w oddziałach przedszkolnych	Liczba uczniów w klasach I-VIII	Liczba etatów nauczycieli	Liczba etatów niepedagogicznych
Szkoła Podstawowa w Boguszycach	59	190	33,88	7
Szkoła Podstawowa w Konopnicy	50	133	35,68	6,75
Szkoła Podstawowa w Pukininie	47	101	35,79	7
Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie	32	112	28,66	7,75
Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej	37	81	30,72	4,5

Tabela 7. Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi¹⁷

Placówka	Liczba uczniów w oddziałach przedszkolnych	Liczba uczniów z opinią	Liczba uczniów z orzeczeniem	Liczba uczniów w klasach I-VIII	Liczba uczniów z opinią	Liczba uczniów z orzeczeniem
Szkoła Podstawowa w Boguszycach	59	2	1	190	30	6
Szkoła Podstawowa w Konopnicy	50	0	1	133	24	11
Szkoła Podstawowa w Pukininie	47	3	3	101	23	4
Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie	32	2	0	112	30	5
Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej	37	1	1	81	15	11

¹⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

¹⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

Należy podkreślić, iż w opinii mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka, jednym z trzech kluczowych elementów, z których gmina może być dumna są właśnie szkoły (72 głosy) – ich standard i wyposażenie. W ostatnich latach gruntownie zmodernizowane zostały obiekty w Pukininie i Konopnicy zyskując rangę obiektów na miarę XXI wieku. Ponadto, w 2021 roku przy szkole podstawowej w Boguszycach zakończono budowę nowoczesnego boiska wielofunkcyjnego.

Wysoki standard placówek szkolnych i przedszkolnych ma również bezpośredni wpływ na ocenę przez mieszkańców dostępności i jakości szkolnictwa na poziomie podstawowym ponieważ w ankiecie badającej stan istniejący oraz perspektywy rozwoju Gminy, został on oceniony jako dobry (89 głosów) oraz bardzo dobry (19 głosów). Natomiast dostępność i jakość edukacji przedszkolnej została oceniona jako dobra (76 głosów) i bardzo dobra (23 głosy).

Wysoki standard szkół i placówek przedszkolnych jest niewątpliwie jednym z czynników decydujących o poziomie edukacji w danej gminie, jednakże głównym powodem, dla którego rodzice decydują się na wybór konkretnej placówki są wyniki egzaminów, które w dużej mierze determinują dalszą drogę kariery edukacyjnej uczniów.

Wyniki egzaminów końcowych zależą od wielu czynników i powinny być rozpatrywane w kontekście danej szkoły. Dla potrzeb opracowania diagnozy, posługiwano się średnimi wynikami zarówno na poziomie gminy, powiatu oraz województwa.

Z kolei tabela nr pokazuje liczbę uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w poszczególnych szkołach, która ostatecznie również ma wpływ na ostateczny poziom wyniku egzaminu ośmioklasisty.

Tabela 8. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2021 roku w szkołach z terenu Gminy¹⁸

	język polski	matematyka	język angielski
SP Boguszyce	49%	48%	35%
SP Konopnica	78%	55%	66%
SP Kurzeszyn	53%	43%	57%
SP Pukinin	63%	38%	51%
SP Stara Wojska	48%	33%	45%

Tabela 9. Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w latach 2019-2021 w szkołach z terenu gminy¹⁹

2021	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	58	43	51
średni wynik (%) w powiecie	58	48	59
średni wynik (%) w województwie	58	48	65
2020	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	58	42	45

¹⁸ Źródło: <https://lodz.oke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/wyniki/>

¹⁹ Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

średni wynik (%) w powiecie	56	48	51
średni wynik (%) w województwie	58	47	54
2019	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	59	40	56
średni wynik (%) w powiecie	62	47	55
średni wynik (%) w województwie	63	45	58

Analizując powyższe zestawienie zarówno z punktu widzenia Gminy Rawa Mazowiecka, jak i powiatu oraz województwa, należy mieć na uwadze fakt, iż egzamin ośmioklasisty w latach 2020-2021 przypadł w okresie pandemii COVID-19, która spowodowała znaczne utrudnienia, ograniczając wręcz niekiedy dostęp do edukacji w pełnym wymiarze godzin lekcyjnych oraz w pełnym zakresie merytorycznym. Zarówno nauka zdalna przez swoje niedoskonałości nie tylko od strony platform edukacyjnych ale też dostępu do Internetu i urządzeń IT jak i fakt izolacji w domach odcisnęły swoje piętno zarówno na wynikach egzaminu końcowego jak i na poziomie edukacji w ciągu roku.

Analizując wyniki poszczególnych szkół z terenu gminy Rawa Mazowiecka, niewątpliwie najlepsze osiągnięcia prezentują uczniowie ze szkoły podstawowej w Konopnicy, następnie uczniowie ze szkoły w Pukininie i Kurzeszynie.

Niemniej, należy zauważyć, iż średni wynik z języka polskiego utrzymuje się na zbliżonym poziomie jak wyniki w powiecie i województwie (różnica wynosi 3-4 punkty procentowe). Nieco inaczej przedstawiają się wyniki z matematyki i języka angielskiego. W przypadku pierwszego przedmiotu, różnica sięga średnio 5 punktów procentowych, jeżeli chodzi o porównanie z wynikami w powiecie i województwie, natomiast w przypadku języka angielskiego, różnice sięgają od 2 do 14 punktów procentowych. Wyjątkiem jest rok 2019, gdzie wynik z tego przedmiotu osiągnięty na poziomie gminy był wyższy o 1 punkt procentowy od średniego wyniku w powiecie.

Powyższe dane są ważnym sygnałem dla władz samorządowych aby, wspólnie z gronem pedagogicznym poszczególnych szkół, skupić większą uwagę na podniesieniu jakości kształcenia. Należy zdiagnozować przyczynę słabszych wyników oraz wdrożyć skuteczne działania mające na celu poprawę sytuacji w kolejnych latach mając na szczególnej uwadze wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (646 podmiotów w 2021 roku), często o charakterze rodzinnym. W gminie dominuje handel (240

podmiotów), budownictwo (120 podmiotów), transport i gospodarka magazynowa (52 podmioty) oraz przetwórstwo (50 podmiotów).

Analizując rozwój przedsiębiorczości na obszarze Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat widać wyraźny wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Średni wzrost rejestrowanych działalności gospodarczych wynosi ok. 5% w stosunku do roku poprzedniego.

Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców. Na obszarze gminy przeważają podmioty gospodarki narodowej zatrudniające pracowników w przedziale od 0 do 9 osób (759) oraz od 10 do 49 osób (739). Liczba podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób na terenie gminy stanowi zdecydowaną mniejszość, ponieważ tylko 17. Potwierdzają to odczucia mieszkańców, którzy w badaniu ankietowym prowadzonym na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030, ocenili możliwość znalezienia pracy na terenie gminy jako „średnie” (93 głosy), ponadto w równym stopniu ocenili te możliwości jako „dobre” i „złe” (po 33 głosy). W podobnym stosunku rozkładają się głosy przy odpowiedzi na pytanie dotyczące „atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle”; 81 osób oceniło je jako „średnie”, 37 osób jako „dobre” zaś 36 osób jako „złe”.

Mieszkańcy, poproszeni o wyrażenie opinii na temat warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy w przeważającej większości ocenili je jako „średnie” (88 głosów), z kolei jako „dobre” oceniło je 56 mieszkańców.

Ta ocena jest zbieżna z wynikami raportu z 2020 roku opracowanego na podstawie danych z badania GEM za lata 2011–2019, przeprowadzonych przez Global Entrepreneurship Research Association przy współpracy zespołów badawczych z poszczególnych państw świata. Jeden z aspektów badań dotyczył Krajowego Wskaźnika Uwarunkowań Przedsiębiorczości (NECI – National Entrepreneurship Context Index).

”Porównanie poszczególnych gospodarek pod względem zewnętrznych uwarunkowań mogących wpływać na przedsiębiorczość umożliwia Krajowy Wskaźnik Uwarunkowań Przedsiębiorczości (NECI – National Entrepreneurship Context Index) wprowadzony do badania GEM w 2019 r.²⁸ Jest on wyliczany na podstawie danych z badania eksperckiego dotyczącego uwarunkowań przedsiębiorczości (National Expert Survey – NES)²⁹. Wskaźnik ten ma pomóc w pomiarze i ocenie łatwości zakładania i rozwijania działalności gospodarczej w krajach uczestniczących w badaniu. Im wyższy wskaźnik ma dany kraj, tym lepsze panują w nim warunki do rozwoju przedsiębiorczości.

Polska, pod względem omawianego wskaźnika, zajmuje 15. miejsce wśród 22. Państw Europy objętych badaniem osiągając wynik 4,42 pkt. Natomiast, gdy pod uwagę weźmiemy wszystkie 54 gospodarki uwzględnione w badaniu GEM, to nasz kraj zajmuje 36. pozycję. Świadczy to o tym, że nadal konieczne jest podejmowanie wysiłków

*zmierzających do poprawy warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.*²⁰

W tym miejscu należy wspomnieć o wynikach badań prowadzonych wyłącznie w Polsce. Pytania zadawane respondentom dotyczyły kwestii powstawania i uwarunkowań rozwoju działalności polskich startupów²¹. Wnioski z badania z jednej strony pokazują ogromny potencjał młodych firm ale, z drugiej strony, okazuje się, że zarówno na początkowym, jak i na późniejszym etapie procesu przedsiębiorczości bardzo potrzebne jest wsparcie. W badaniu wskazano również czynniki utrudniające rozwój firm w Polsce są to przede wszystkim: wysokie obciążenia podatkowe, trudności w znalezieniu klientów oraz nadmiar biurokracji i formalności.²²

Powyższe analizy pokazują, że zarówno w Polsce jak i na terenie gminy zamieszkują osoby przedsiębiorcze (dowodzi tego coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym znaczący wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), jednakże nadal pojawia się problem braku wystarczającego wsparcia ze strony instytucji państwowych i samorządowych.

W okresie realizacji Strategii tj. w latach 2023-2030 Gmina stanie przed wyzwaniem w jaki sposób zminimalizować dolegliwości mające negatywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości na tym obszarze. Należy mieć jednocześnie na uwadze, że nie wszystkie przeszkody są możliwe do zniesienia z poziomu lokalnego samorządu, jednakże warto podjąć kroki, aby przedsiębiorcy z terenu gminy odczuli realne wsparcie ze strony samorządu (choćby w kwestii biurokracji i formalności). Takie działania jednocześnie zachęcą nowych inwestorów do lokowania swoich inwestycji właśnie w Gminie Rawa Mazowiecka.

Należy również pamiętać, że w najbliższych latach Polskę czeka proces depopulacji, o czym jest mowa we wcześniejszych rozdziałach niniejszej diagnozy. Gmina może wykorzystać ten negatywny trend aby zachęcić mieszkańców z innych rejonów kraju do zamieszkania i prowadzenia działalności właśnie na jej terenie.

W okresie realizacji Strategii należy obserwować i implementować na teren gminy dobre praktyki w zakresie współpracy samorządów z przedsiębiorcami. Pozytywnym przykładem może być Związek Przedsiębiorców i Pracodawców w Łodzi, który będzie realizował projekt, którego efektem końcowym ma być wypracowanie projektu „Kodeksu Dobrych Praktyk w zakresie dialogu społecznego z przedsiębiorcami”. Pozytywnym aspektem, ułatwiającym kooperację z przedsiębiorcami, jest fakt, że taka sama potrzeba pojawiła się również po „drugiej stronie”.

Poniższe tabele i wykresy prezentują strukturę przedsiębiorstw na terenie gminy.

²⁰ Źródło: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-z-badania-GEM-2020.pdf>

²¹ „Start-up, także startup – nowo utworzone przedsiębiorstwo lub tymczasowa organizacja poszukująca modelu biznesowego, który zapewniłby jej zyskowny rozwój. Istnieje wiele definicji start-upów. Podmioty zaliczane do tej kategorii są najczęściej związane z technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi (ICT) oraz sektorami high tech.” (<https://pfr.pl/slownik/slownik-startup.html>)

²² Źródło: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-z-badania-GEM-2020.pdf>

Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych²³

	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	631	650	648	723	759
Sektor publiczny - ogółem	13	7	8	5	8
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	5	5	5	5
Sektor prywatny - ogółem	1	1	1	1	1
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	618	642	675	713	747
Sektor prywatny - spółki handlowe	528	547	576	611	646
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	23	21	22	26	25
Sektor prywatny - spółdzielnie	0	0	0	1	1
Sektor prywatny - fundacje	2	1	1	1	1
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	3	3	3	2	2

Wśród największych firm działających na terenie gminy znajdują się:

- Elwiatr Pruszyński Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- Bioenergy Project Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- BIOZEC Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- Arcelormittal Construction Polska Sp. z o.o. – sektor budownictwa,
- Zgo Aquarium Sp. z o.o. - przetwarzanie odpadów i odzysk surowców,
- Metalbud Sp. z o.o. – produkcja maszyn i urządzeń,
- Raw Pol Export Import Jan i Tomasz Stefańscy Spółka Jawna – handel hurtowy,
- Reis Group Sp. z o.o. – handel hurtowy.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007²⁴

	2017	2018	2019	2020	2021
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	19	19	18	18
Przemysł i budownictwo	151	159	167	181	197
Pozostała działalność	461	472	498	524	544
Ogółem	631	650	684	723	751

Wykres 8. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007²⁵

²³ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

²⁴ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

²⁵ Tamże

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY RAWA MAZOWIECKA

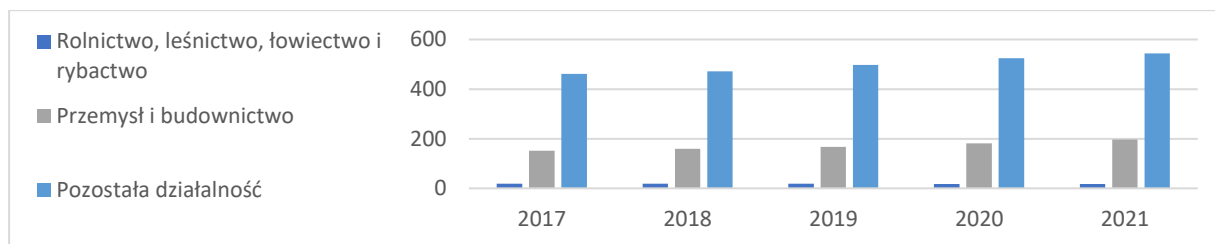

Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości²⁶

Wielkość zatrudnienia	Liczba podmiotów				
	2017	2018	2019	2020	2021
0-9	631	650	684	723	759
10-49	616	633	665	704	739
50-249	13	15	17	16	17
250-999	2	2	2	3	3

Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2021 roku²⁷

Sekcja	Liczba podmiotów
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
C. Przetwórstwo przemysłowe	56
E. Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
F. Budownictwo	120
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	240
H. Transport i gospodarka magazynowa	52
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
J. Informacja i komunikacja	14
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	37
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	16
P. Edukacja	17
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4
S. Pozostała działalność usługowa	24
T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	
U. Organizacje i zespoły eksterytorialne	

²⁶ Tamże

²⁷ Tamże

Rolnictwo

Gmina Rawa Mazowiecka ma charakter rolniczy. Około 69% ogólnej powierzchni gminy zajmują grunty pozostające w użytkowaniu gospodarstw rolnych. Działalność rolnicza reprezentowana jest głównie przez gospodarstwa, których powierzchnia wynosi od 1 do 5 ha. Podstawowe źródła dochodu z produkcji rolnej stanowi chów trzody chlewnej i bydła. Na gruntach ornych uprawia się przede wszystkim zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto) z mieszkankami zbożowymi (gryka, proso, itp.) oraz ziemniaki. Ponadto występują tu także uprawy przemysłowe, rzepak i rzepik oraz warzywa gruntowe.

Tabela 14. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Rawa Mazowiecka²⁸

Wyszczególnienie	j.m.	powierzchnia
Grunty rolne ogółem	ha	9 805,84
Użytki rolne ²⁹ ogółem	ha	8 407,33
Użytki rolne w dobrej kulturze ³⁰	ha	8 182,53
Grunty pod zasiewami ³¹	ha	6 018,87
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi ³²	ha	272,31
Uprawy trwałe ³³	ha	1 032,00
Łąki trwałe ³⁴	ha	753,41
Pastwiska trwałe ³⁵	ha	85,86
Pozostałe użytki rolne	ha	224,80

²⁸ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2020 oraz dane Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

²⁹ „Użytki rolne” - grunty orne, ogrody przydomowe, uprawy trwałe, w tym sady, łąki i pastwiska oraz pozostałe użytki (GUS)

³⁰ „Użytki rolne w dobrej kulturze” - utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 III 2000 r. w sprawie minimalnych norm; Dz. U. Nr 46, poz. 306 z późn. zm. (GUS)

³¹ „Grunty pod zasiewami” - powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych na gruntach ornych (GUS)

³² „Grunty ugorowane (...)” - grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone) (GUS)

³³ „Uprawy trwałe” - łączna powierzchnia sadów, szkółek drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw trwałych, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także upraw trwałych pod osłonami (GUS)

³⁴ „Łąki trwałe” - grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych łąk i połonin (GUS)

³⁵ „Pastwiska trwałe” - grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych łąk i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.) (GUS)

Lasy i grunty leśne ³⁶	ha	891,57
Pozostałe grunty ³⁷	ha	506,94

Warunki glebowe oprócz warunków klimatycznych, wodnych i ukształtowania powierzchni są jednym z ważniejszych czynników decydujących o rozwoju rolnictwa na danym obszarze. Żyzność i urodzajność gruntu ma kluczowy wpływ na wielkość produkcji rolnej.

W Gminie Rawa Mazowiecka przeważają gleby słabej jakości, wytworzone z piasków, o małej zasobności w składniki pokarmowe. Pod względem jakości są to gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Lepsze jakościowo gleby wytworzone są z pyłów lub piasków gliniastych podścielonych gliną. Charakteryzują się one średnią zasobnością w składniki pokarmowe i lepszymi stosunkami wodno – powietrznymi. Zaliczane są do IV, czasami III klasy bonitacyjnej.

Pod względem typologicznym gleby gruntów ornych należą do klasy gleb pseudobielicowych i brunatnych wylugowanych. W obszarze użytków zielonych występują gleby pochodzenia organicznego: torfowe, mułowo torfowe i mady. Na terenie gminy występują kompleksy rolniczej przydatności: żytni (95,5%), niewielki udział kompleksów pszennych (0,8%) oraz kompleksy zbożowo – pastewne (3,7%).³⁸

Najlepsze jakościowo gleby występują we wsiach: Boguszyce, Nowa Wojska, Rossocha i Soszyce. Gleby klasy I i II nie występują w ogóle.

Tabela 15. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka³⁹

						Klasa użytków zielonych (%)					Grunty bez klasy
IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	III	IV	V	VI	
0,08	3,91	11,06	16,43	53,68	23,90	0,01	0,09	3,82	7,19	3,51	0,03

Wykres 9. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka

³⁶ „Lasy i grunty leśne” - powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną(zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe) (GUS)

³⁷ „Pozostałe grunty”- grunty pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona do rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pól golfowych itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu (GUS)

³⁸ Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

³⁹ Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

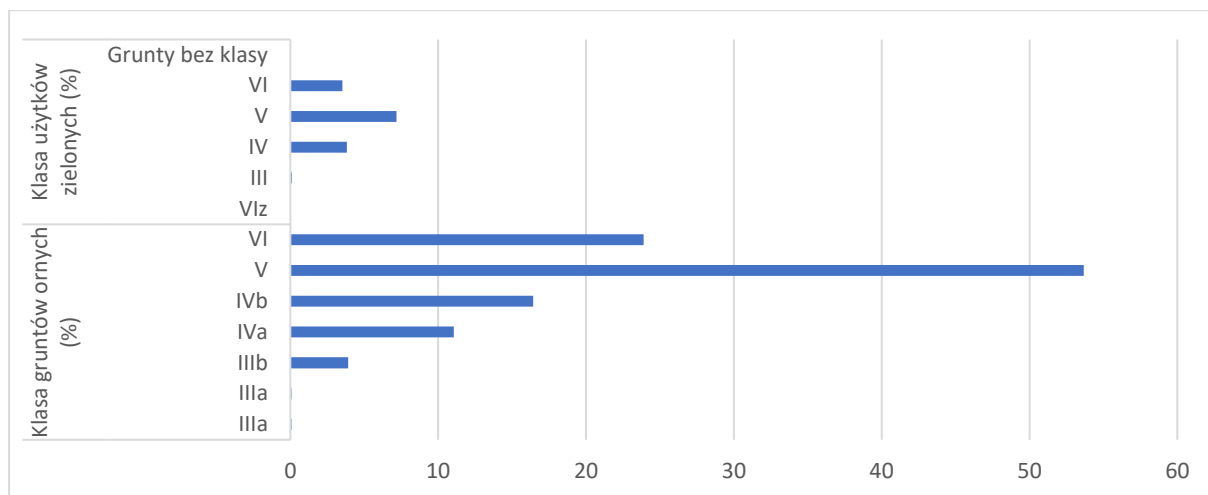

Tabela 16. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych⁴⁰

powierzchnia	Liczba gospodarstw	Wielkość % w stosunku do całkowitej liczby gospodarstw
do 1 ha włącznie	22	1,65
1 - 5 ha	706	52,92
5 - 10 ha	388	29,09
10 - 15 ha	128	9,60
15 ha i więcej	90	6,75
razem	1334	100

Wykres 10. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

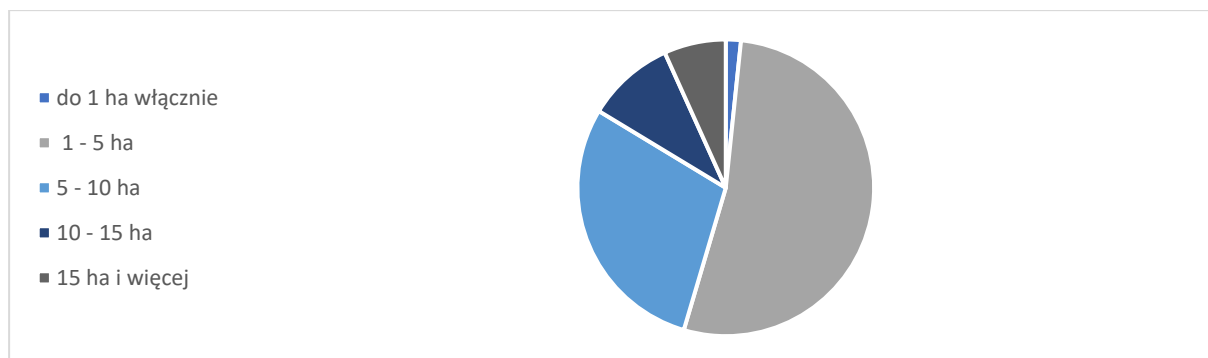

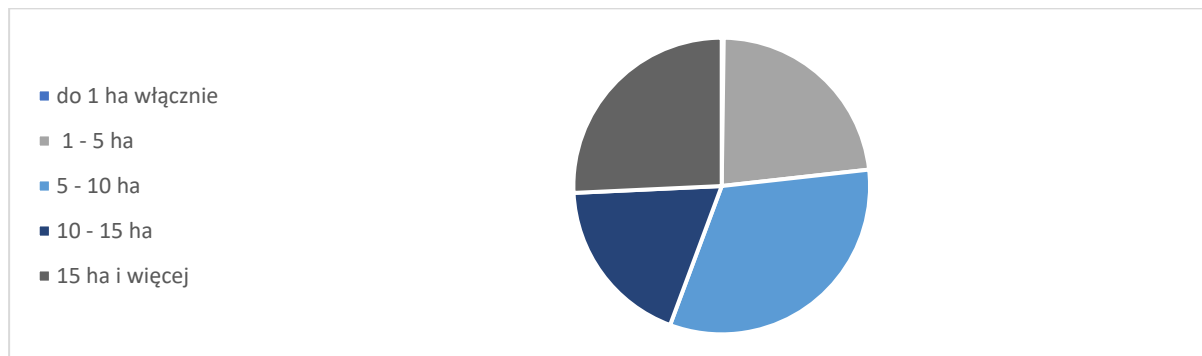
Tabela 17. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem⁴¹

powierzchnia	łączna powierzchnia (ha)	Wielkość % w stosunku do całkowitej powierzchni gospodarstw rolnych ogółem
do 1 ha włącznie	18,68	0,22
1 - 5 ha	1 934,55	23,01
5 - 10 ha	2 726,36	32,43
10 - 15 ha	1 563,86	18,60
15 ha i więcej	2 163,88	25,74
razem	8 407,33	100,00

⁴⁰ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2020

⁴¹ Tamże

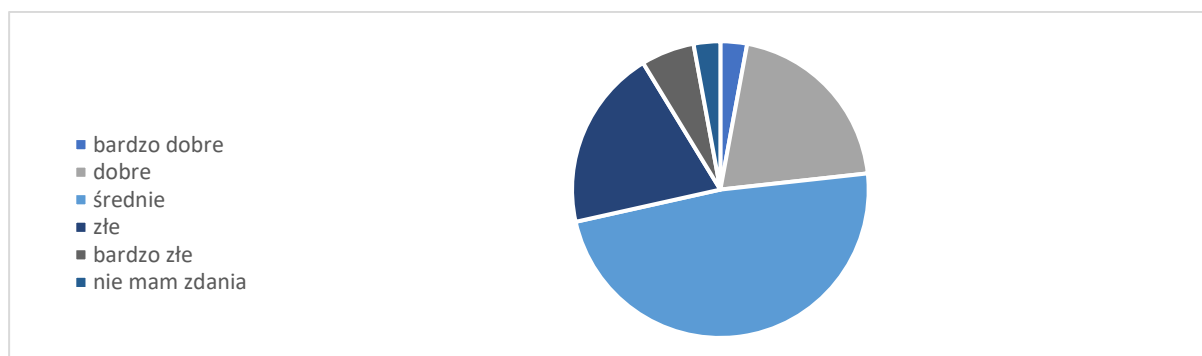
Wykres 11. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem

Gmina Rawa Mazowiecka ma niekorzystną strukturę obszarową, gdyż ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem, w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce (126 osób łącznie oceniło zaplecze noclegowe na terenie gminy jako *średnie*, *złe* i *bardzo złe*). Konieczne wydają się także działania zmierzające do budowy i organizacji rynku rolnego wyposażonego w nowoczesną infrastrukturę i instytucje związane z jego funkcjonowaniem, a także modernizacja strukturalna rolnictwa lub co najmniej wsparcie możliwości zbytu produktów rolnych.

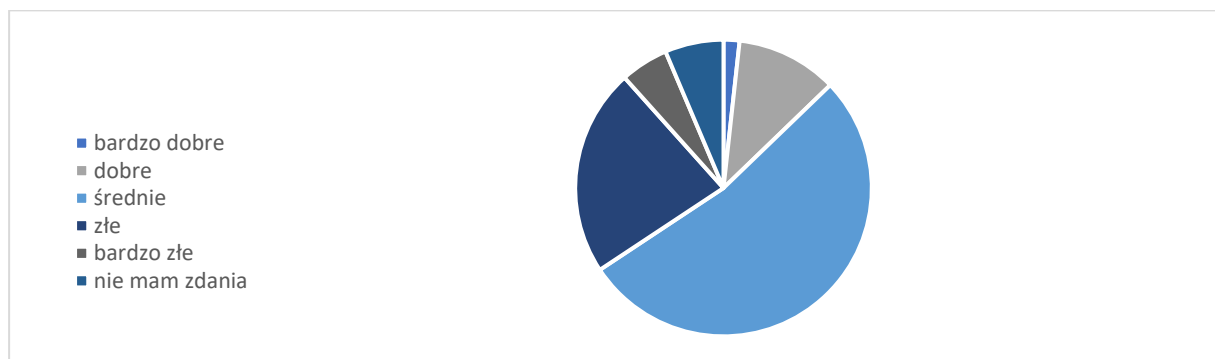
Powyższe analizy są zbieżne z opiniami mieszkańców wyrażonymi w badaniu ankietowym. Na pytanie o warunki dla rozwoju rolnictwa i branży rolno-spożywczej 83 osoby oceniły je jako *średnie*, 34 osoby jako *złe*, zaledwie 35 osób wybrało ocenę *dobrą* a 5 – *bardzo dobrą*.

Wykres 12. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju –rolnictwo i branża rolno-spożywcza

Podobnie wyniki przedstawiają się w przypadku pytania o aktualną pomoc w eksportowaniu towarów i usług. 91 osób oceniło je jako *średnie* i 39 osób jako *złe*, natomiast jako *dobre* i *bardzo dobre* oceniło odpowiednio 19 i 3 osoby.

Wykres 13. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju – pomoc w eksportowaniu towarów

Wśród upraw występujących na obszarze gminy zdecydowanie dominują zboża w tym w przeważającej części uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno i pozostałymi uprawami zbożowymi (gryka, proso itp.); zajmują one ponad 85% powierzchni wszystkich zasiewów.

Ziemniaki i rzepak zajmują znacznie mniejszą powierzchnię ponieważ odpowiednio 1,5 i niecałe 5% wszystkich zasiewów. Warzywa gruntowe zajmują niespełna 0,5%.

Tabela 18. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Rawa Mazowiecka⁴²

powierzchnia	łączna powierzchnia (ha)	Wielkość % w stosunku do całkowitej powierzchni gospodarstw rolnych ogółem
zboża razem	5 138,94	85,38
- zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi ⁴³	4 919,21	95,72
ziemniaki	90,36	1,50
rzepak i rzepik razem	284,06	4,72
warzywa gruntowe	18,67	0,31
gospodarstwa rolne ogółem	6 018,87	

Wśród zwierząt gospodarskich dominuje drób (ogółem), którego na dzień sporządzania Spisu było 522 517 sztuk, co jednocześnie stanowi ponad 98% поголовья zwierząt gospodarskich. Trzoda chlewna liczyła 7764 sztuki (1,46%) zaś bydło (ogółem) – 1764 sztuki (0,33%), w tym krowy- 434 sztuki.

Tabela 19. Pоголовье zwierząt gospodarskich w Gminie Rawa Mazowiecka⁴⁴

	liczba	Wielkość % w stosunku do całkowitej liczby поголовья zwierząt gospodarskich
bydło ogółem	1764	0,33

⁴² Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020

⁴³ „zboża podstawowe” - główne gatunki zbóż: pszenicy ozimej i jarej, żyta, jęczmienia ozimego i jarego, owsa, pszenżyta ozimego i jarego (GUS)

⁴⁴ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020;

- bydło - krowy	434	24,60
trzoda chlewna (świnie) ogółem	7764	1,46
- trzoda chlewna (świnie) - lochy	614	0,12
drób ogółem	522517	98,21
- drób kurzy	518937	99,31
razem	532045	

Analiza danych w zakresie nakładu pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych pokazuje, że największy nakład pracy został wniesiony przez osoby w wieku produkcyjnym (ok. 82%) w tym w wieku produkcyjnym niemobilnym (prawie 48%). Oznacza to, że w większości przypadków gospodarstwa rolne na terenie gminy prowadzą osoby, które nie są już chętne do zmiany pracy bądź przekwalifikowania się, w dalszej konsekwencji oznacza to, że gospodarstwo jest ich głównym źródłem utrzymania. Potwierdza to wykres nr 15, który pokazuje, że nadal znaczna liczba gospodarstw domowych utrzymuje się przede wszystkim w rolnictwa.

Drugą grupą osób, które wniosły największy nakład pracy są osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (niewiele ponad 34%) tj. osoby które są zdolne i gotowe do przekwalifikowania się, zmiany pracy lub stanowiska. Są to bardzo istotne wyniki, ponieważ w sytuacji kiedy właściciele gospodarstw rolnych, którzy zdecydowali się na ten rodzaj działalności, nie widząc perspektyw na dalszy rozwój, w tym obserwując brak wsparcia ze strony gminy, nie będą miały większego problemu z przekwalifikowaniem się i rezygnacją z produkcji rolnej. Mając na uwadze trudną sytuację na rynku żywności w Polsce, brakiem produkcji rolniczej na Ukrainie z uwagi na prowadzone tam działania wojenne i konieczność zabezpieczenia w pierwszej kolejności potrzeb obywateli, bardzo ryzykowne byłoby zmniejszenie produkcji rolnej w tym hodowli zwierząt gospodarskich.

Tabela 20. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁵

	AWU ⁴⁶	Wielkość % w stosunku do łącznego nakładu pracy
15-24 lata	64	5,49
25-34 lata	108	9,27
35-44 lata	235	20,17
45-54 lata	322	27,64
55-64 lata	273	23,43
65 i więcej	163	13,99
ogółem	1165	100,00

Tabela 21. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁷

⁴⁵ Tamże

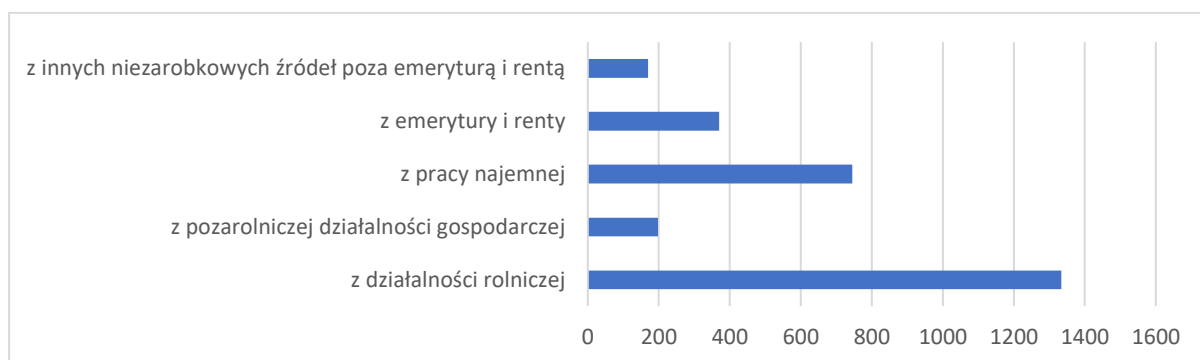
⁴⁶ „AWU” - umowna jednostka nakładów pracy w rolnictwie, oznaczająca ekwiwalent pełnego etatu. Jest obliczana przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. (GUS)

⁴⁷ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020

	liczba	Wielkość % w stosunku do łącznego nakładu pracy
produkcyjny (18-64 lata)	950	81,55
- mobilny (18 - 44 lata)	399	34,25
- niemobilny (45-64 lata)	552	47,38
poprodukcyjny (65 lat i więcej)	207	17,77
ogółem	1165	100,00

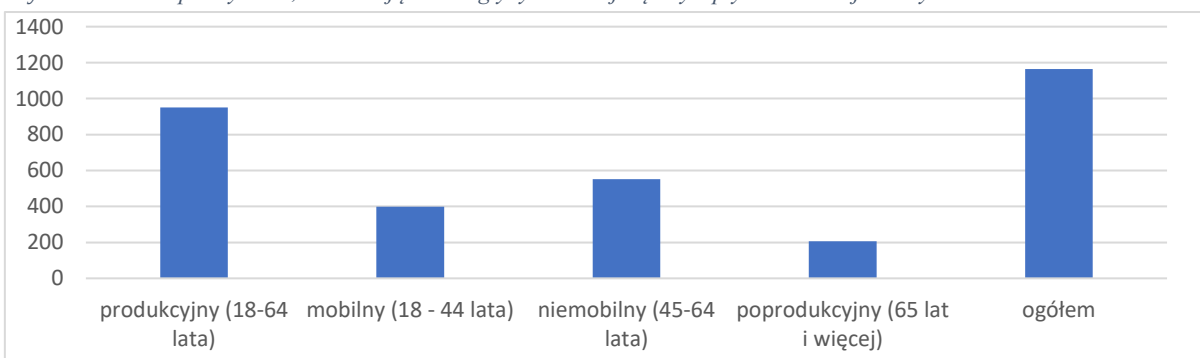
Wykres 14. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁸

Wykres 15. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów

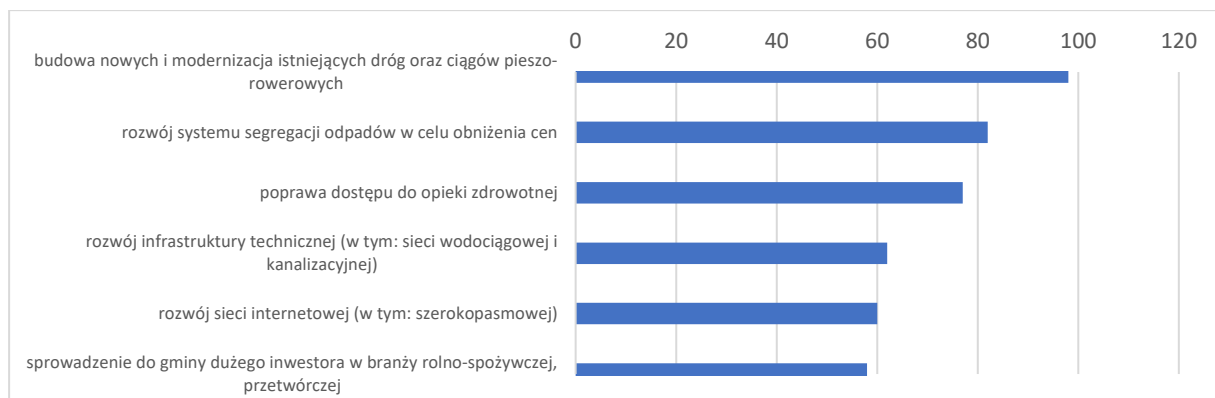
Bardzo istotnym czynnikiem mogącym mieć wpływ na rozwój rolnictwa w Gminie Rawa Mazowiecka jest rozwój przetwórstwa. *Sprowadzenie do gminy dużego inwestora w branży rolno-spożywczej, przetwórczej* było jednym z 6 głównym priorytetów, wskazanych przez mieszkańców w ww. badaniu ankietowym, które mogą mieć znaczący wpływ na rozwój Gminy.

Wykres 16. Sześć priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz

rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju.

⁴⁸ Tamże

Rozwój rolnictwa, podobnie jak rozwój przedsiębiorczości, wymaga dialogu, zaangażowania i współpracy zarówno ze strony samorządu jak również rolników i przedsiębiorców. Wspomniany wyżej projekt realizowany przez łódzki Związek Przedsiębiorców i Pracodawców dowodzi, że takie działania nie były do tej pory praktykowane również na szczeblu wojewódzkim.

Powyższe działania i wzywania są zbieżne z kierunkami rozwoju rolnictwa wskazanymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, wśród których należy wskazać modernizację i restrukturyzację gospodarstw rolnych, w tym rodzinnych, m.in. poprzez poprawę struktury obszarowej (scalenia gruntów), wsparcie specjalizacji produkcji rolnej, wsparcie mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, komputerowe zarządzanie gospodarstwem, wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, wzmocnienie procesów integracji poziomej i pionowej na rynku rolnym, w tym poprzez rozwój kooperacji między producentami, ułatwienie organizacji rolników w grupy producentów rolnych, wzmacnianie powiązań gospodarstw rolnych z zakładami przetwórstwa rolno-spożywczego, skracanie łańcuchów dostaw czy wspieranie tworzenia zrównoważonego i konkurencyjnego przemysłu rolno-spożywczego⁴⁹

Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy w gminie Rawa Mazowiecka nie odróżnia się od specyfiki pozostałych gmin powiatu rawskiego. Głównym źródłem dochodu gospodarstw domowych jest rolnictwo (47,36% gospodarstw domowych) w dalszej kolejności praca najemna (26,45%) a następnie emerytura/renta i pozarolnicza działalność gospodarcza (odpowiednio 13,13% i 7,03%).

Na terenie gminy znajduje się kilka dużych firm, które dają zatrudnienie mieszkańcom (wśród nich Elwiatr Pruszyński Sp. z o.o., Bioenergy Project Sp. z o.o.m BIOZEC Sp. z o.o., Arcelormittal Construction Polska Sp. z o.o. czy Metalbud Sp. z o.o.).

⁴⁹ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Ponadto ze względu na bliskość dużych miast takich jak Łódź i Warszawa, część mieszkańców znajduje tam zatrudnienie w sektorze prywatnym i publicznym.

Stopa bezrobocia na terenie gminy jest poniżej bezrobocia rejestrowanego w Polsce wg danych GUS w kwietniu 2022 ten wskaźnik wyniósł 5,2%.

W województwie łódzkim średni poziom bezrobocia na koniec roku 2020 wyniósł 6,2%. Najgorsza sytuacja pod tym względem panowała w powiatach: kutnowskim (8,4% bezrobocia), pajęczańskim (8,1%) oraz łaskim (7,9%). Powiat rawski był jednym z regionów, w którym GUS odnotował najkorzystniejsze warunki na rynku pracy (3,8%). Kolejne powiaty ze stosunkowo niskim poziomem bezrobocia to m.in. skierniewicki (4%) i wieruszowski (5%). W głównych miastach województwa poziom bezrobocia był dość wyrównany i wyniósł: 5,9% w Łodzi i Piotrkowie Trybunalskim oraz 6,3% w Skierniewicach.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim osoby młode, bez doświadczenia zawodowego oraz osoby w wieku przedemerytalnym. Gmina stara się skutecznie rozwiązywać problemy na rynku pracy. Urząd Gminy w Rawie Mazowieckiej aktywnie współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji pracy osób bezrobotnych. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych polega na wdrażaniu konkretnych usług rynku pracy, z których może skorzystać osoba bezrobotna. Programy aktywizacji są skierowane do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, m.in. długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej wdraża szereg instrumentów dostępnych dla osób, które chcą znaleźć zatrudnienie. Są to m.in. bon stażowy, bon szkoleniowy, bon na zasiedlenie, dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania, stypendium na dalszą naukę, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem oraz dodatek aktywizacyjny.

Wśród instrumentów rynku pracy dostępnych dla pracodawców z terenu powiatu rawskiego można wyróżnić: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, bon stażowy, bon zatrudnieniowy, grant na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy, świadczenie aktywizacyjne dla pracodawcy za zatrudnienie bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy, refundacja pracodawcy kosztów poniesionych na składki na ubezpieczenia społeczne należne od pracodawcy, dofinansowanie wynagrodzenia osób 50 plus, pożyczki na utworzenie stanowiska pracy, przygotowanie zawodowe dorosłych, jednorazowa składka na ubezpieczenie społeczne oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

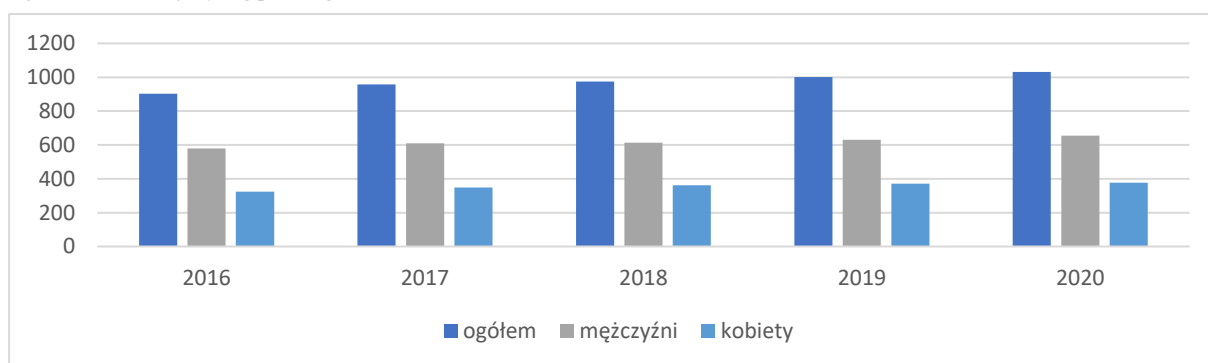
Ponadto, obszar gminy Rawa Mazowiecka objęty jest działaniem LEADER, które realizowane jest przez Lokalną Grupę Działania „Kraina Rawki”. Organizacja ta, w ramach swojej działalności, również wspiera rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy poprzez udzielanie dofinansowań zarówno istniejącym przedsiębiorstwom jak i osobom fizycznym, które chcą założyć działalność gospodarczą.

Analiza danych dostępnych w GUS wyraźnie pokazuje, że ostatnie 5 lat to sukcesywny wzrost liczby pracujących. W stosunku do roku 2016, jest to skok o ponad 14 punktów procentowych (14,17%). Z poniższych tabel i wykresów wynika, że więcej jest pracujących mężczyzn (w 2020 roku stanowili oni prawie 64% ogółu pracujących).

Tabela 22. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka⁵⁰

	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	903	958	975	1 001	1 031
mężczyźni	579	609	613	630	654
kobiety	324	349	362	371	377

Wykres 17. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka

Od niemal dekady w gminie Rawa Mazowiecka odnotowywany jest spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jednak niepokojącym sygnałem jest wzrost liczby bezrobotnych odnotowany na koniec kwietnia 2022 r., który wynosił 125 osób (tj. wzrost o 11 osób w stosunku do roku 2021). Dane opublikowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej pokazują, że 40% to osoby długotrwale bezrobotne⁵¹ 32% to osoby do 30 roku życia, 30% to osoby bez kwalifikacji zawodowych zaś 26,4% to osoby powyżej 50 roku życia, 24,8% stanowią osoby bez doświadczenia zawodowego natomiast 23,2% są to osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Powyższe analizy wskazują na sześć grup osób, które mogą wymagać dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy.

Ponadto, o ile w latach 2003-2013 odnotowywano większy udział mężczyzn wśród osób bezrobotnych⁵², tak od 2018 roku widać tendencję przeciwną, gdzie to liczba kobiet zaczyna stanowić większy odsetek; potwierdzają to również dane z kwietnia 2022 r.

Tabela 23. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Rawa Mazowiecka⁵³

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	289	246	226	178	151	125	148	114

⁵⁰ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁵¹ „długotrwale bezrobotny” - osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

⁵² Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

⁵³ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY RAWA MAZOWIECKA

Mężczyźni	160	131	115	89	64	55	76	49
Kobiety	129	115	111	89	87	70	72	65

Tabela 24. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci⁵⁴

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4,2	3,3	2,8	2,3	2,8
Mężczyźni	3,9	3,0	2,2	1,9	2,6
Kobiety	4,5	3,6	3,5	2,8	2,9

Wykres 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

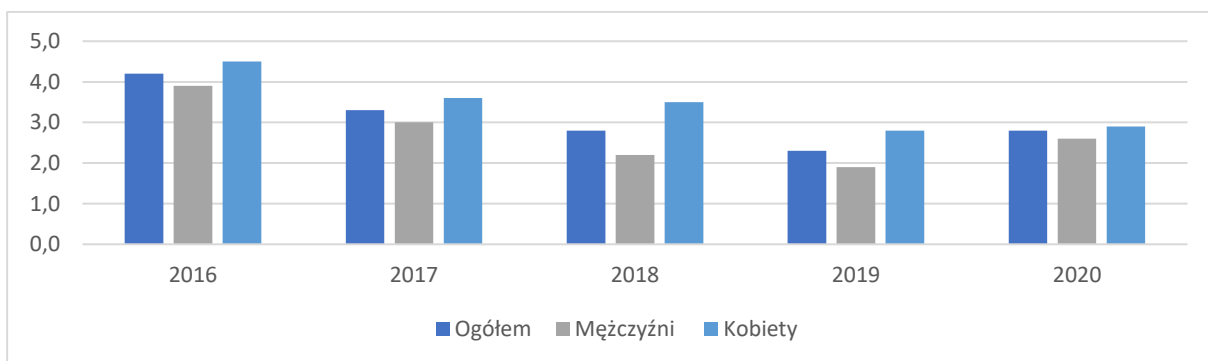

Tabela 25. Dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych w wybranych kategoriach w podziale wg gmin w powiecie rawskim – kwiecień 2022⁵⁵

	Powiat rawski ogółem	Miasto i gmina Biała Rawska	Gmina Cielądz	Gmina Rawa Mazowiecka	Gmina Regnów	Gmina Sadkowiec
Liczba bezrobotnych ogółem	683	146	53	125	7	45
kobiety	371	70	30	73	4	23
zamieszkali na wsi	327	96	53	125	7	46
z prawem do zasiłku	79	16	6	14	1	1
zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	21	3	2	5	0	0
w okresie do 12 m-cy od dnia ukończenia szkoły	22	6	4	4	0	1
bez kwalifikacji zawodowych	209	56	19	38	0	20
bez doświadczenia zawodowego	157	34	14	31	1	21
do 30 roku życia	170	43	15	40	3	12
długotrwale bezrobotni	335	82	25	55	4	25
powyżej 50 roku życia	185	49	14	33	2	10
osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	117	22	8	29	2	8
niepełnosprawni	51	10	4	12	0	2
napiływ w miesiącu	128	13	8	33	3	4

⁵⁴ Tamże

⁵⁵ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej

odpływ w miesiącu	159	24	5	38	6	10
w tym podjęcia pracy	78	9	4	19	3	6
wyłączeni z powodu braku gotowości do podjęcia pracy	13	3	0	2	0	0
Liczba ofert pracy	125					

Na podstawie barometru zawodów dla powiatu rawskiego na rok 2021 największą szansę na znalezienie zatrudnienia mieli bezrobotni zarejestrowani w następujących grupach zawodów deficytowych takich jak: fizjoterapeuci i masażyści, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, magazynierzy, ogrodnicy i sadownicy, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni oraz spawacze

Z kolei wśród zawodów, w których występowała równowaga popytu i podaży znaleźli się m.in.: administratorzy stron internetowych, animatorzy kultury i organizatorzy imprez, architekci i urbaniści, blacharze i lakiernicy samochodowi brukarze, cieśle i stolarze budowlani, cukiernicy, farmaceuci, fryzjerzy, graficy komputerowi, kierowcy samochodów osobowych, kosmetyczki, murarze i tynkarze, nauczyciele przedszkoli, opiekunki dziecięce, pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych, pracownicy sprzedaży internetowej, robotnicy budowlani czy technicy mechanicy.

Pomoc społeczna

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Polityka pomocy społecznej w Gminie Rawa Mazowiecka ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które spowodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób.

Podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej działania dowodzą, że duże znaczenie w podejściu do rozwiązywania problemów osób i rodzin pozostających w systemie pomocy społecznej ma udzielanie wsparcia dostosowanego do zróżnicowanych potrzeb podopiecznych.

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Podstawowymi przesłankami do uzyskania przez osoby i rodziny

wsparcia w ramach pomocy społecznej jest znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej i niemożliwość jej pokonania mimo uprzedniego wykorzystania własnych środków, możliwości i uprawnień. Trudna sytuacja życiowa to w szczególności zaistnienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przy uwzględnieniu kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy, który mówi, że dochód na osobę w rodzinie nie może przekroczyć - 600 zł, w przypadku osoby samotnie gospodarującej - 776 zł. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co trzy lata z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej.

Pomocy na zasadach określonych w art. 7 ww. ustawy o pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
 - sieroctwa;
 - bezdomności;
 - bezrobocia;
 - niepełnosprawności;
 - długotrwałej lub ciężkiej choroby;
 - przemocy w rodzinie;
 - potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
 - potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
 - bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
 - trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
 - trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
 - alkoholizmu lub narkomanii;
 - zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
 - klęski żywiołowej lub ekologicznej.
- Zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej obejmują w szczególności:
- udzielenie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
 - świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
 - pokrywanie wydatków na świadczenia lecznicze i leki;
 - udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzeń losowych;
 - praca socjalna i praktyka socjalna;
 - sprawienie pogrzebu.
- Zadania własne gminy obejmują:
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych;
 - przyznawanie pomocy rzeczowej;

- przyznawanie pomocy w naturze na ekonomiczne usamodzielnienie;
- inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznania potrzeb gminy.

➤ Zadania zlecone gminie obejmują:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i renty socjalnej;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, specjalnych okresowych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne za osoby, które pobierają zasiłek stały;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęsk żywiołowych i ekologicznych;
- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
- zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej bądź innych ustaw, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin po zapewnieniu odpowiednich środków;
- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników realizujących zadania zlecone gminie.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć tendencję malejącą w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia. Wyjątkiem był rok 2019, w którym pomocą społeczną objęte niemalże 85% więcej rodzin w stosunku do roku 2018.

Z analizy dostępnych danych wynika, że najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocia.

W przypadku ostatniego czynnika, widać korelację między poziomem bezrobocia w gminie a liczbą rodzin korzystających z zasiłku.

Tabela 26. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną⁵⁶

L. p.	Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
1.	2017	203	501
2.	2018	198	489
3.	2019	367	896
4.	2020	162	324
5.	2021	150	290

Wykres 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną

⁵⁶ Źródło: dane GOPS w Rawie Mazowieckiej

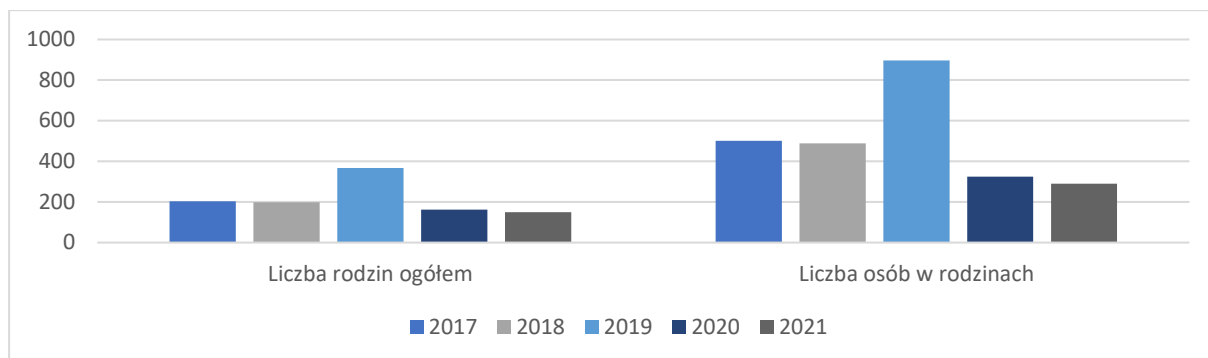
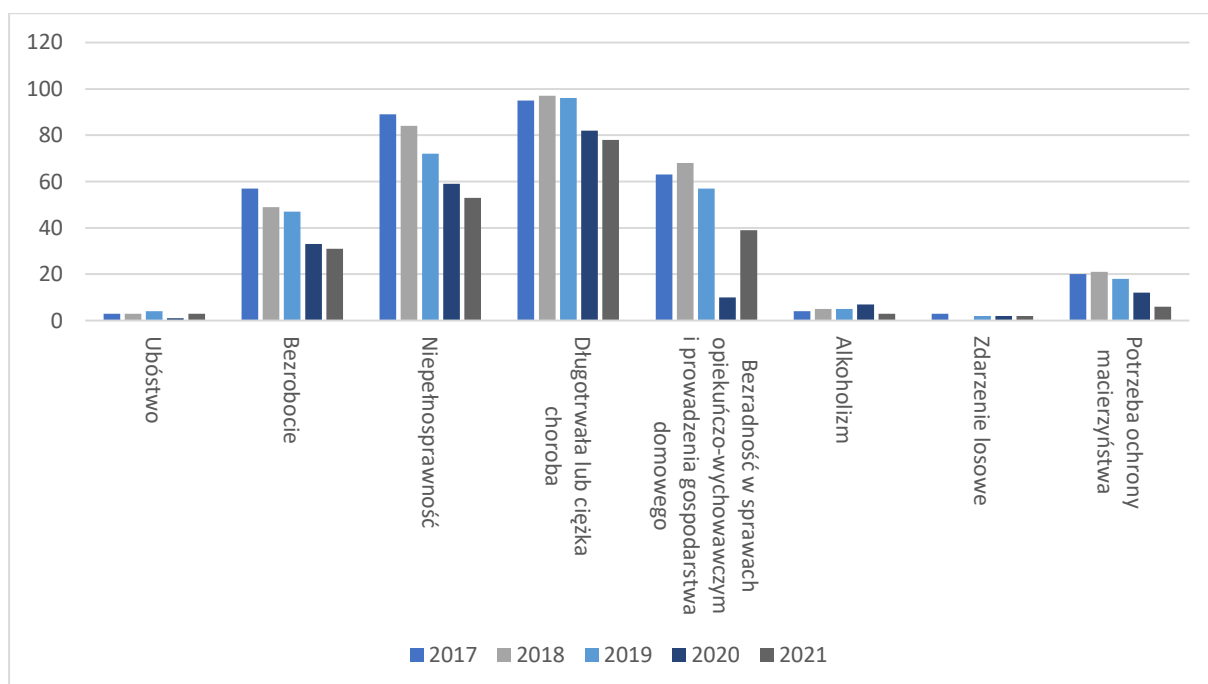

Tabela 27. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021

L.p.	Główne powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Ubóstwo	3	3	4	1	3
2.	Bezrobocie	57	49	47	33	31
3.	Niepełnosprawność	89	84	72	59	53
4.	Długotrwała lub ciężka choroba	95	97	96	82	78
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczym i prowadzenia gospodarstwa domowego	63	68	57	10	39
6.	Alkoholizm	4	5	5	7	3
7.	Zdarzenie losowe	3	0	2	2	2
8.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	21	18	12	6

Wykres 20. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021

Gmina realizuje następujące programy mające na celu wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej⁵⁷:

- *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021*, którego celem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ważnym zadaniem realizowanym w 2021 roku w ramach Programu było udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, w tym ochrony przed przemocą w rodzinie, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, oraz wspomaganie instytucji realizujących działania profilaktyczne
- *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022*, którego głównym celem wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Z udzielonej pomocy w 2021 roku skorzystało 179 rodzin. W rodzinach tych było 290 osób, co stanowi 3,31 % ogółu mieszkańców gminy
- *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022*, której celem jest stworzenie podstaw merytorycznych, metodologicznych i organizacyjnych dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Strategia zakłada realizację 4 celów strategicznych
 - przeciwdziałanie czynnikom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz ograniczanie ich skutków poprzez m.in. świadczenie specjalistycznego poradnictwa, objęcie wsparciem dzieci z ubogich rodzin, przyznawanie i wypłacanie świadczeń z powodu bezrobocia i ubóstwa, obejmowanie osób bezrobotnych i ubogich pracą socjalną oraz kontraktami socjalnymi czy prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do osób i rodzin doświadczających problemu uzależnienia;
 - wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży poprzez m.in. obejmowanie rodzin pracą socjalną, usługami asystenta rodziny, poradnictwem specjalistycznym czy wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych jak również zabezpieczenie posiłków zarówno dla dzieci jak i osób dorosłych oraz prowadzenie procedur Niebieskiej Karty;
 - utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz ich włączenie społeczno-zawodowe poprzez m.in. objęcie specjalistycznym poradnictwem,

⁵⁷ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

usługami opiekuńczymi czy realizację projektów i programów skierowanych do osób starszych (np. „CUŚ Dobrego!”, „Wspieraj seniora”);

- rozwój aktywności społecznej mieszkańców poprzez m.in. organizację szkoleń, konferencji, spotkań propagujących ideę aktywności społecznej czy wsparcie realizacji projektów społecznych podjętych z inicjatywy osób lub organizacji niepublicznych.
- *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025⁵⁸*, którego głównym celem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz rozwój skutecznego systemu interwencji i wsparcia dla osób doznających i stosujących przemoc. Przewidywane efekty realizacji programu:
 - Podniesienie świadomości mieszkańców w obszarze przemocy w rodzinie, w tym konsekwencji stosowania kar fizycznych w procesie wychowania.
 - Podniesienie kompetencji zawodowych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - Zmniejszenie liczby osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie dotkniętych problemem wypalenia zawodowego.
 - Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
 - Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
 - Budowa spójnego systemu działań w zakresie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym przemocą przez instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka nie występują placówki opieki zdrowotnej. Mieszkańcy korzystają z pomocy 14 przychodni funkcjonujących na obszarze miasta Rawa Mazowiecka. Według danych GUS, ogólna ilość porad tam udzielonych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w 2021 roku wyniosła 126 379.⁵⁹

Leczenie szpitalne odbywa się w Szpitalu im. Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej. Placówka składa się z 5 oddziałów szpitalnych (chirurgiczny, pediatryczny, chorób wewnętrznych, położniczo - ginekologiczno - noworodkowy, gruźlicy i chorób płuc), bloku operacyjnego, izby przyjęć z salą obserwacyjną oraz działu anestezjologii.⁶⁰

Szpital świadczy również usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w Poradni Rejonowo- Specjalistycznej w następujących poradniach:

- ogólna,
- pediatryczna,

⁵⁸ Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025

⁵⁹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁶⁰ Źródło: www.szpitalrawa.pl

- ginekologiczna
- gabinet fizykoterapii⁶¹

Od 2021 roku, Zarząd Powiatu Rawskiego przy współpracy (w tym pomocy finansowej) poszczególnych samorządów oraz wsparcia z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Rządowego Programu Polski Ład, prowadzi prace mające na celu rozbudowę obiektu w celu uruchomienia dodatkowych, nowoczesnych oddziałów leczniczych.

Należy zauważyć, iż mieszkańcy w ankiecie opracowanej dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Gminy wskazali jako jeden z sześciu „priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju” wskazali „poprawę dostępu do opieki zdrowotnej” (77 głosów). Obrazuje to wykres nr 16 niniejszego dokumentu.

Kultura, sport i rekreacja

Kultura

Jak można przeczytać w pracy Małgorzaty Gruchoły, istnieje wiele definicji kultury. Jedne bardzo lakonicznie stwierdzają, że kultura to „charakterystyczny styl życia danego ludu, sposób na życie”, inne precyzyjnie wymieniają elementy składowe kultury i jak należy ją rozumieć np. kultura to „całość obejmująca wiedzę, wierzenia, sztukę, moralność, prawo, zwyczaje i inne umiejętności nabywane przez człowieka jako członka społeczeństwa”. Jednakże, dla potrzeb niniejszej diagnozy oraz Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka można przyjąć, że „kultura to ogół wytworów działalności ludzkiej, materialnych i niematerialnych, wartości i uznawanych sposobów postępowania, zbieżnych i przyjętych w dowolnych zbiorowościach, przekazywanych innym zbiorowościom i następnym pokoleniom”.⁶²

Jednym z zadań własnych gminy określonych w ustawie o samorządzie gminnym jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie kultury.⁶³ Gmina Rawa Mazowiecka realizuje to zadanie poprzez powołanie do życia właściwych instytucji kultury oraz wspierania organizacji społecznych, które w ramach swojej działalności zajmują się kultywowaniem oraz promocją dziedzictwa kulturowego obszaru gminy.

Zgodnie z danymi Rejestru Instytucji Kultury⁶⁴, na terenie gminy Rawa Mazowiecka funkcjonują dwa podmioty prowadzące działalność w zakresie upowszechniania i ochrony

⁶¹ Źródło: <http://www.spzozlipa3.opticom.net.pl/>

⁶² Małgorzata Gruchoła „Kultura w ujęciu socjologicznym”

⁶³ Źródło: Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, art. 7, pkt 1, ppkt 9)

⁶⁴ Źródło: <https://www.bip.rawam.ug.gov.pl/740,instytucje-kultury>

dóbr kultury tj. Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie

Do 2019 roku, Biblioteka była jedyną instytucją kultury na terenie gminy, która służyła rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej. Biblioteka posiada dwie filie: w Boguszykach oraz Hucie Wałowskiej.

W 2020 r. Gminna Biblioteka Publiczna po raz piąty wzięła udział w akcji pod patronatem honorowym pary prezydenckiej Narodowe Czytanie. We wszystkich filiach odczytano dramat „Balladyna” Juliusza Słowackiego. W filii GBP w Boguszykach odbyło się 17 spotkań z baśnią, w których udział wzięło 193 czytelników.⁶⁵

W 2021 r. Gminna Biblioteka Publiczna po raz szósty wzięła udział w akcji pod patronatem honorowym pary prezydenckiej Narodowe Czytanie. W filii GBP w Boguszykach odczytano Moralność Pani Dulskiej Gabrieli Zapolskiej. GBP wraz z filiami organizowała wystawy książek bibliotecznych, lekcje biblioteczne, zajęcia komputerowe dla osób 60+, konkursy, spotkania z baśnią oraz przyjmowała wycieczki. W związku z pandemią inne wydarzenia kulturalne zostały ograniczone.⁶⁶

GBP w Kurzeszynie według stanu na dzień 31.12.2021 roku dysponowała 27 101 woluminami (w roku 2020 było to 27 395 woluminów). Z biblioteki i filii skorzystało łącznie 566 czytelników (w stosunku do roku 2020 jest to wzrost o 19 osób). Biblioteka w Kurzeszynie posiada 11 586 woluminów i 108 czytelników, filia w Boguszykach 10 711 woluminów i 390 czytelników, natomiast filia w Hucie Wałowskiej 4 804 woluminy i 68 czytelników.

Tabela 28. Struktura czytelników GBP wg wieku

Nazwa biblioteki/filii	Czytelnicy ogółem	Przedział wiekowy (w latach)							
		< 5	6-12	13-15	16-19	20-24	25-44	45-60	60>
Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie	108	4	14	6	2	5	16	26	35
Filia Biblioteczna w Boguszykach	390	21	113	101	12	27	41	52	23
Filia Biblioteczna w Hucie Wałowskiej	68	10	18	14	6	6	8	6	0
Ogółem	566	35	145	121	20	38	65	84	58

⁶⁵ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 rok

⁶⁶ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

Powyższe dane świadczą o niskim poziomie czytelnictwa wśród mieszkańców gminy co koresponduje z danymi Biblioteki Narodowej, ponieważ wg. raportu tej instytucji, w 2020 roku czytanie książek częściej deklarowali mieszkańcy miast co najmniej półmilionowych (55%) oraz tych liczących 50–100 tys. mieszkańców (56%). Najmniej czytelników książek było na wsiach (37%) i w miastach do 20 tys. mieszkańców (38%)⁶⁷

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują również, że z usług Biblioteki w największym stopniu korzystają dzieci i młodzież w wieku szkolnym, co spowodowane jest przede wszystkim koniecznością dostępu do lektur natomiast w późniejszych latach zainteresowanie wypożyczaniem książek znacznie spada.

Najwięcej czytelników zgromadziła Filia Biblioteczna w Boguszycach. W tym przypadku na korzyść może przemawiać jej lokalizacja – Szkoła Podstawowa – i tym samym łatwiejszy (pod względem logistycznym) dostęp do księgozbioru.

Czytanie książek przynosi niewątpliwie same zalety dla rozwoju człowieka a w dalszej konsekwencji, całej społeczności lokalnej dlatego należy w najbliższych latach zintensyfikować akcje mające na celu rozwój czytelnictwa wśród mieszkańców gminy. Należy też, we współpracy z GBP w Kurzeszynie, zdiagnozować przyczyny niskiego poziomu czytelnictwa i opracować skuteczny plan naprawy tej negatywnej sytuacji.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie został powołany do życia w 2019 r. Uchwałą nr XIII.72.19 Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 16.08.2019 r.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie funkcjonuje w ramach wielopłaszczyznowej działalności kulturalnej opartej na współpracy z władzami Gminy Rawa Mazowiecka, Kołami Gospodyń Wiejskich, zespołami ludowymi, instytucjami kultury, szkołami podstawowymi, jednostkami OSP, stowarzyszeniami oraz liderami lokalnych społeczności. Wśród wielu podjętych i zrealizowanych inicjatyw można wymienić przede wszystkim: wydarzenia plenerowe, zajęcia stacjonarne, konkursy, akcje aktywizujące dzieci i młodzież, imprezy stacjonarne (spotkania, prelekcje, koncerty).⁶⁸

Tabela 29. Inicjatywy zrealizowane przez GOK w latach 2020-2021⁶⁹

Rok	Wydarzenie
2020	ALE FERIE 2020. Akcja organizowana w siedzibie GOK, aktywizująca dzieci i młodzież w okresie ferii zimowych, w ramach której odbyło się 5 spotkań takich jak: pokaz iluzji, warsztaty ceramiczne, zajęcia plastyczne, warsztaty mydlarskie, zajęcia taneczne.
	MIŁOŚĆ, PASJA, LUDZIE, MIEJSCA” Dwuczęściowe spotkanie autorskie zorganizowane z okazji święta zakochanych (14 luty) z poetą Leszkiem Stefaniakiem oraz biegaczem, podróżnikiem, regionalistą Wojciechem Jaskułą.

⁶⁷ Źródło: Raport „Stan czytelnictwa w Polsce w 2020 roku”

⁶⁸ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

⁶⁹ Źródło: Raporty o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 i 2021 r.

	DAMSKI WIECZOREK. Spotkanie zorganizowane z okazji Dnia Kobiet w Centrum Aktywności Kulturalnej w Boguszytach dla ponad 100 przedstawicielek gminnych i lokalnych środowisk z częścią artystyczną.
	ZOSTAŃMY W DOMU – NUDA NIE GROZI TU NIKOMU. Multimedialna zabawa rodzinna z upominkami, polegająca na prezentacji oraz promocji domowych aktywności i kreatywnych form spędzania czasu w sytuacji pandemii i obowiązkowej kwarantanny narodowej.
	NASZA GMINA ZATRZYMANA W KADRZE. Akcja tworzenia albumu starej fotografii ukazującej ludzi i miejsca związane z historią Gminy Rawa Mazowiecka, w formie udostępniania prywatnych zbiorów.
	DZIEŃ DZIECKA W MATYLDOWIE. Animacje i konkursy dla dzieci z okazji ich święta zorganizowane w formie plenerowej przy siedzibie GOK przy wsparciu sołtysa Sołectwa Matyldów i KGW Matyldów.
	WAKACJOWANIE. Akcja organizowana w siedzibie GOK w Matyldowie oraz CAK w Boguszytach, aktywizująca dzieci i młodzież w czasie wakacji, w ramach której odbyło się 17 spotkań takich jak: warsztaty ceramiczne, zajęcia taneczne, gry i zabawy z harcerzami, spotkania z grupą rekonstrukcyjną Słowian, warsztaty teatralne, zajęcia umuzykalniające, zajęcia folklorystyczne.
	LETNIE KINO PLENEROWE. Cykl czterech pokazów kina plenerowego w sierpniu 2020 r. stanowiących spotkania z filmem rodzinnym oraz filmem polskim. Realizacja spotkań odbyła się z aktywnym udziałem miejscowych KGW.
	Z KLASYKĄ PRZEZ POLSKĘ. Solowy koncert wiolonczelowy zorganizowany w kościele parafialnym w Boguszytach w ramach współpracy z Polskim Impresariatem Muzycznym.
	NARODOWE CZYTANIE. Akcja promująca czytelnictwo w ramach inicjatywy prezydenta RP zorganizowana w Kurzeszynie, wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka i Gminną Biblioteką Publiczną. Wydarzenie odbyło się z udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk (UG, KGW, OSP, Sołectwo Kurzeszyn) w roli lektorów oraz przy oprawie muzycznej w wykonaniu dzieci i młodzieży.
	GMINA RAWA MAZOWIECKA – TO NAS KRĘCI. Wycieczka rowerowa zorganizowana na terenie Gminy Rawa Mazowiecka stanowiąca promocję aktywnej rekreacji, historii miejsc i miejscowości znajdujących się na szlaku oraz działalności wiosek tematycznych i KGW.
	MIKOŁAJKOWA MOC PREZENTÓW. Wirtualna akcja dla najmłodszych dzieci (do 7 lat), w zakresie aktywizacji artystycznej zorganizowana z okazji Dnia Świętego Mikołaja. Przedmiotem zabawy było sporządzenie nagrań wideo z piosenkami lub wierszami. Wszyscy uczestnicy zabawy zostali nagrodzeni upominkami.
	PODZIELMY SIĘ ŚWIĄTECZNĄ RADOŚCIĄ. II edycja konkursu plastycznego na bożonarodzeniową kartkę zorganizowana wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka. Inicjatywa została skierowana do uczniów klas I-III SP z terenu gminy. Kartki konkursowe wraz ze świątecznymi życzeniami zostały przekazane najstarszym mieszkańcom gminy.
2021	ALE FERIE 2021. Akcja ze względu na obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne organizowana w formule on-line, aktywizująca dzieci i młodzież w okresie ferii zimowych, w ramach której przygotowanych zostało 15 wirtualnych spotkań podzielonych na trzy bloki tematyczne: warsztaty plastyczno-techniczne; gry, zabawy, animacje; spotkanie z książką i wspólne czytanie.

	MIESZKAŃCY GMINY I ICH PASJE. Cykl spotkań on-line realizowanych w formie wywiadu/rozmowy z Mieszkańcami Gminy Rawa Mazowiecka posiadającymi ciekawe pasje. Nagrania publikowano na stronie FB i kanele serwisu YouTube Gminnego Ośrodka Kultury w Matyldowie. W roku 2021 opublikowanych zostało 10 odcinków owego cyklu poświęconych pięciu bohaterkom.
	QUIZ MIŁOŚĆ W KULTURZE. Czterodniowa zabawa konkursowa z nagrodami zorganizowana z okazji święta zakochanych.
	FOLDER NASZA GMINA ZATRZYMANA W KADRZE. Broszura stanowiąca mini album starych fotografii przedstawiających historię miejsc i życie mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka na przestrzeni niemal całego XX wieku.
	SPOTKANIE DLA KOBIET. Kameralne spotkanie w budynku CAK w Boguszykach zorganizowane wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet
	KONKURS TRADYCYJNA PALMA WIELEKANOCNA. Konkurs na świąteczne rękodzieło obrzędowe, skierowany do uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych i osób dorosłych, rozgrywany w trzech kategoriach wiekowych.
	PROJEKT SIEĆ NA KULTURĘ W PODREGIONIE SKIERNIEWICKIM. Projekt zwiększania kompetencji cyfrowych wśród pracowników instytucji kultury oraz dzieci i młodzieży. W ramach projektu zorganizowany został cykl szkoleń Korzystanie z cyfrowych usług na zaawansowanym poziomie skierowany do dzieci w wieku 10-11 lat. (dotacja z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa)
	KONKURS KARTKA Z GMINY RAWA MAZOWIECKA. Konkurs fotograficzno-graficzny na kartkę pocztową z Gminy Rawa Mazowiecka.
	AKCJA ZOSTAŃ ODKRYWCĄ. Zabawa poszukiwania ukrytych informacji i związanych z tym nagród, zorganizowana w 12 miejscowościach na terenie Gminy Rawa Mazowiecka z okazji Dnia Dziecka.
	RAWSKA OFENSYWA KULTURALNA. Organizacja wydarzeń kulturalno-promocyjnych, w ramach którego odbyło się 15 różnych wydarzeń, podzielonych na dwa cykle Festiwal Muzyki Filmowej oraz Promocja muzyki klasycznej i poetycko-literackiej (dotacja z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich)
	DZIEŃ DZIECKA W MATYLDOWIE. Animacje i konkursy dla dzieci z okazji ich święta zorganizowane w formie plenerowej przy siedzibie GOK w dniu 20.06.2021 r. przy wsparciu sołtysa Sołectwa Matyldów i KGW Matyldów
	WAKACJOWANIE 2021. Akcja organizowana w siedzibie GOK w Matyldowie oraz CAK w Boguszykach, aktywizująca dzieci i młodzież w czasie wakacji, w ramach której odbyło się 15 bezpłatnych spotkań takich jak: warsztaty wikliniarskie, zajęcia taneczne, warsztaty malarskie i mydlarskie, zajęcia fotograficzne, zajęcia kreatywne
	TO NAS KRĘCI. Wycieczka rowerowa zorganizowana na terenie czterech gmin – Rawa Mazowiecka, Czerniewice, Rzeczyca i Cielądz.
	MAJÓWKA W WILKOWICACH. Największe w całym roku wydarzenie kulturalno-rozrywkowe na terenie gminy, stanowiące spotkanie muzyków i kapel ludowych w Wilkowicach.
	NARODOWE CZYTANIE. Akcja promująca czytelnictwo w ramach inicjatywy prezydenta RP zorganizowana w przy altanie sołectkiej w miejscowości Jakubów, wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka i sołectwem Jakubów.

	Wydarzenie odbyło się z gościnnym udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk (UG, KGW, sołectwo, szkoły) w roli lektorów.
	WYCIECZKA KULTUROZNAWCZA. Wyjazd dla członków zespołów ludowych i KGW działających na terenie gminy Rawa Mazowiecka.
	PŁOMIEN PRZYJAŹNI. Autorski wieczór słowno-muzyczny Leszka Stefaniaka.
	MIKOŁAJKOWA MOC PREZENTÓW. Wirtualna akcja dla najmłodszych dzieci (do 7 lat), w zakresie aktywizacji artystycznej zorganizowana z okazji Dnia Świętego Mikołaja. Przedmiotem zabawy było sporządzenie nagrań wideo z piosenkami lub wierszami dla św. Mikołaja.
	PODZIELMY SIĘ ŚWIĄTECZNĄ RADOŚCIĄ. III edycja konkursu plastycznego na bożonarodzeniową kartkę zorganizowana wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka. Inicjatywa została skierowana do uczniów klas I-III SP z terenu naszej gminy. Kartki konkursowe wraz z świątecznymi życzeniami zostały przekazane najstarszym mieszkańcom gminy.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie w 2022 roku rozpoczął projektu „Rawskie Inicjatywy Lokalne” we współpracy z Narodowym Centrum Kultury, którego celem jest poznanie potencjału i potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy, aby przygotować lepszą ofertę dla społeczności. W maju br. została opracowana diagnoza, która będzie podstawą do planowania kolejnych działań w zakresie kultury.

Działalność GOK nie skupia się jedynie na samodzielnej organizacji wydarzeń. Instytucja ta wspiera również amatorski ruch artystyczny m.in. poprzez finansowanie i organizację wyjazdów (w tym również akredytacji) zespołów ludowych z terenu gminy Rawa Mazowiecka na przeglądy i festiwale folklorystyczne.

Należy w tym miejscu również wspomnieć, iż działalność obiektów kulturalnych zauważają i doceniają również mieszkańcy gminy, co zostało wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju. Na pytanie o kluczowe elementy, z których gmina może być dumna, odpowiedź *świątlice/obiekty kulturalne* zyskała 63 głosy, zajmując drugie miejsce, zaraz po obiektach szkolnych.

Zespoły Ludowe

Analizując temat rozwoju kultury na terenie gminy Rawa Mazowiecka, nie można pominąć kultury ludowej, która nie zaginęła i nie została zapomniana dzięki działalności zespołów ludowych, które od wielu lat swoją działalnością pielęgnują i kultywują obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla tego regionu.

Na terenie gminy aktywnie działa 5 zespołów ludowych:

- *Szkolny Zespół Ludowy Podchlebnicki.*

Zespół powstał we wrześniu 2012 roku w Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej. Jest to zespół dziecięco - młodzieżowy skupiający uczniów szkoły. Repertuar zespołu obejmuje przede wszystkim folklor muzyczny Księstwa Łowickiego, teren Wojskiej Starej i pobliskich wsi należy do tego obszaru. Ale często wykonują też pieśni ludowe pochodzące z Ziemi

Rawskiej. Młodzież śpiewa pieśni ludowe, a do niektórych z nich wykonuje układy choreograficzne. Zespołem kieruje nauczyciel muzyki Danuta Dębska.⁷⁰

- *Ludowy Zespół Obrzędowy Wilkowianie*

Zespół powstał w 1994 roku na bazie Koła Gospodyń Wiejskich z Wilkowic. Liczący 15 osób Zespół podtrzymuje i kultywuje tradycje ludowe, które już od wieków występowały na Ziemi Rawskiej. Kierownikiem zespołu jest Pani Zofia Sujka. Zespół Wilkowianie przez wiele lat reprezentował Gminę Rawa Mazowiecka i Region Rawski w licznych przeglądach i festiwalach niejednokrotnie zdobywając pierwsze nagrody i wyróżnienia. W 2021 roku Zofia Sujka została uhonorowana Nagrodą Sejmiku Województwa Łódzkiego w Dziedzinie Kultury 2021 r.

- *Zespół Ludowy „Wspomnienie”*

Zespół powstał 7 stycznia 2003 roku w celu przypomnienia młodym ludziom dawnych obrzędów, zapomnianych melodii, jak również aby promować Gminę Rawa Mazowiecka i Powiat Rawski. Z zespołem występuje także kapela. Zespół wykonuje stare piosenki oraz układa nowe teksty do starych melodii.

- *Zespół „Linkowiaczy” z Linkowa*

Zespół powstał w 2007 roku wraz z obchodami Jarmarku Ludowego w Boguszycach, bierze udział m.in. w: przeglądach zespołów ludowych, jarmarkach, piknikach, dożynkach, majówkach i festiwalach w województwie łódzkim, jak również poza jego granicami promując Gminę Rawa Mazowiecka i Powiat Rawski. Nadrzędnym celem zespołu jest przekazywanie młodzieży dawnej muzyki ludowej oraz obyczajów.

Sport i rekreacja

Aktywność fizyczna stanowi bardzo ważny element życia mieszkańców gminy Rawa Mazowiecka. Świadczy o tym istnienie klubów sportowych, które od wielu lat (niektóre od lat 60. i 70. minionego wieku) aktywizują i integrują mieszkańców zachęcając do aktywności sportowej.

Aktualnie na terenie gminy Rawa Mazowiecka działają poniższe kluby sportowe⁷¹:

LUKS „Boguszyce”

Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Boguszyce” organizuje zajęcia sportowe, wyjazdy na zawody, obozy sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na realizację zadania publicznego „Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży z terenu sołectwa Boguszyce i okolice, poprzez prowadzenie działalności

⁷⁰ Źródło: <https://spstarawojka.superszkolna.pl/cms/79741/zespol-podchlebnicki>

⁷¹ Źródło: www.rawam.ug.gov.pl

szkoleniowej, udział w zawodach i rozgrywkach w lekkoatletyce". Ponadto klub pozyskuje środki finansowe z innych źródeł m.in.: Fundacja Studencka „Młodzi – Młodym” -1%, udział w „Programie Klub” organizowanym przez Ministerstwo Sportu.

Głównym celem działalności klubu LUKS „Boguszyce” jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Zajęcia treningowe odbywają się dwa razy w tygodniu, w których uczestniczą dzieci i młodzież w wieku 9-16 lat. Zajęcia lekkoatletyczne prowadzone są przez Dorotę Supeł nauczyciela w-f , posiadającą licencję PZLA.

Zawodnicy biorą udział w zawodach sportowych w różnych kategoriach wiekowych, o randze mistrzowskiej na szczeblu LZS, PZLA oraz imprezach masowych na terenie całego kraju osiągając wysokie wyniki. Wielu zawodników zasililo Kadrę Województwa Łódzkiego i brali udział w wielu zgrupowaniach i obozach szkoleniowych. Dużym atutem klubu jest samodzielne organizowanie obozów sportowych w różnych regionach Polski.

GLKS SOBPOL Konopnica

Klub powstał w 1967 r pod nazwa LZS Konopnica, założycielami byli Jan Chojecki oraz Andrzej Dębowski, natomiast pierwszym prezesem klubu był Zdzisław Chojecki. Obecnie funkcję prezesa pełni Krzysztof Janeczek.

Pod koniec lat siedemdziesiątych klub przyjął nazwę „KLUCZ” Konopnica i pod tą nazwa awansował w 1978 do klasy okręgowej. Największym sukcesem klubu był awans w sezonie 1981/1982 do trzeciej ligi w której uczestniczył przez jeden sezon. Z uwagi na spadek klubu z klasy okręgowej do klasy A oraz dużo zmian organizacyjnych w 2001 r. na walnym zgromadzeniu członków zmieniono nazwę klubu na LKS Sobpol Konopnica a w 2010 roku ze względów statusowych na GLKS SOBPOL Konopnica.

W sezonie 2019/2020 zespół trenowany przez trenera Krzysztofa Lechowskiego posiadającego licencję UEFA C awansował do klasy A okręgu Skierniewickiego.

Głównym celem Klubu GLKS SOBPOL Konopnica jest propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia. Głównym priorytetem jest zachęcenie jak największej liczby mieszkańców Konopnicy oraz pobliskich miejscowości, a w szczególności dzieci i młodzieży do aktywnego spędzania wolnego czasu. Klub jako nieliczny w składzie 28 osobowej drużynie ma 11 młodzieżowców.

GKS Korona Stary Dwór

Klub GKS KORONA Stary Dwór założony został w 2012 roku. Klub pierwszą rundę w rozgrywkach ligowych rozegrał w sezonie 2013/2014 w klasie B OZPN Skierniewice i występował w tej lidze do sezonu 2019/2020. W sezonie 2020/2021 KORONA Stary Dwór rozgrywki ligowe rozgrywa na szczeblu klasy A ŁZPN Łódź grupa 9. Klub występuje w rozgrywkach ligowych oraz w Pucharze Polski na szczeblu okręgowym organizowanym przez Łódzki Związek Piłki Nożnej.

Klub sportowy organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na realizację zadania publicznego pt. „Upowszechnianie piłki nożnej na

terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Ponadto klub pozyskuje finansowanie z innych źródeł m.in. „Granty Krainy Rawki”. Za pozyskane środki udało się kupić m.in. sprzęt sportowy.

Celem klubu GKS KORONA Stary Dwór jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Priorytetem jest zachęcanie jak największej liczby mieszkańców sołectwa Wałowice i okolic do uczestnictwa w zajęciach oraz rozgrywkach organizowanych przez klub. Zajęcia prowadzone są przez Bogusława Król posiadającego licencję UEFA C. Klub organizuje również mecze kontrolne i sparingowe dla zainteresowanych wstąpieniem w jego szeregi.

LKS Start Pukinin

Start Pukinin to drużyna, która powstała w 2007 roku z inicjatywy miejscowej ludności. Oficjalnym założycielami zostali Paweł Stefaniak wraz z radnym Janowskim Jarosławem i Leszkiem Machnickim.

Funkcje historycznego, pierwszego Prezesa pełnił Paweł Stefaniak. Od 2012 roku grającym prezesem został Krystian Miksa, a jego zastępcą Adrian Rodzik. Od początku istnienia klubu, Start boryka się z problemem posiadania własnego boiska. Początkowo klub rozgrywał swoje mecze na boisku w Regnowie, a w chwili obecnej na stadionie w Wołuczy. Obecnie klub w sezonie 2020/2021 rywalizuje w rozgrywkach o mistrzostwo Klasy B w okręgu skierniewickim.

Start organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka. Celem klubu poza awansem na wyższy szczebel rozgrywek jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Start Pukinin swoją postawą na boisku jak i poza nim chce zachęcić tą młodszą, jak i starszą młodzież do uczestniczenia w zajęciach sportowych oraz wstąpienia w szeregi klubu.

GLKS Wołucza

Gminno-Ludowy Klub Sportowy w Wołuczy powstał w latach 70-tych XX wieku, w roku 1978. Zespół brał udział w rozgrywkach prowadzonych przez ludowe zespoły sportowe w różnych klasach rozgrywkowych. W latach 90-tych zaczął prowadzić rozgrywki (OZPN) Okręgowy Związek Piłki Nożnej Skierniewice, a w tej chwili jest już to Łódzki Związek Piłki Nożnej. Od sezonu 2016/2017 Drużyna Seniorów gra w klasie Okręgowej, gdzie co roku kończy z dobrymi wynikami.

Prezesem i założycielem Klubu jest Jacek Augustyniak, a jego zastępcą jest Tomasz Augustyniak.

Klub GLKS Wołucza organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotacje z Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka. Celem GLKS Wołucza jest promowanie aktywnego stylu życia, w szczególności młodzieży pochodzącej z Gminy Rawa Mazowiecka. Młodzież oraz seniorzy mogą rozwijać swoje umiejętności pod okiem naszego trenera Dariusza Mozgi.

Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy działają także organizacje pozarządowe, które również aktywnie uczestniczą w działaniach dotyczących krzewienia lokalnych tradycji, kultury, promocji dawnych zwyczajów i obyczajów ale również społecznej integracji.

Koła gospodyń wiejskich wpisane do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich:⁷²

1. KGW Boguszyce

KGW związało się w 2018 roku i jego skład liczy 35 osób w tym 4 Panów. Produktem, który wyróżnia Koło jest Boguszycki smalec z cząbrem, którego receptura jest pilnie strzeżona i przekazywana z pokolenia na pokolenie. Mając powyższe na uwadze, głównym tematem, wokół którego skupia się działalność Koła to warsztaty kulinarne i prezentacje potraw regionalnych.

2. KGW Garłów

KGW w Garłowie związało się w 2019 r. z inicjatywy Sylwii Zielińskiej – Sołtysa Wsi, Ilony Chmielewskiej i Jolanty Walas – mieszkanek Garłowa. KGW liczy 17 członków w tym 3 mężczyzn. Dotychczasowa działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie i promocja rękodzieła - lalki motanki oraz serwetki robione szydełkiem - organizacja warsztatów teatralnych dla dzieci oraz współorganizowanie z KGW Boguszyce Ostatek Boguszyckich.

3. KGW Huta Wałowska - Janolin

KGW związało się w 2019 roku. W jego skład wchodzi 14 aktywnych Pań z terenu sołectwa Huta Wałowska – Janolin. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów, organizacja spotkań integracyjnych oraz akcji społecznych np. sprzątania sołectwa. Wśród wyróżniających się imprez organizowanych przez KGW należy wskazać „Baśniowe pożegnanie lata”, które przyciągnęło uwagę dużej liczby gości.

4. KGW Julianów

KGW Julianów związało się w 2019. Do Koła należy jedenaście Pań w różnym wieku. Głównym celem działania jest integracja mieszkańców wsi oraz rozwijanie zainteresowań artystycznych i kulinarnych. KGW współpracuje z istniejącą na terenie sołectwa Wioską Dębową oraz Zagrodą pod Dębami. Efektem współpracy są inspirujące warsztaty kulinarne czy rękodzieła w efekcie których powstają piękne ekologiczne, leśne stroiki oraz wyjątkowe lalki Motanki - słowiańskie amulety pomyślności i spełnienia życzeń.

5. KGW Kurzeszyn

Pierwsze informacje o KGW w Kurzeszynie pochodzą z 1929 r. Z tego roku zachowało się zdjęcie delegacji Kołka Rolniczego i Koła Gospodyń wyjeżdżających na Dożynki do Spały.

⁷² Źródło: www.krkgw.arimr.gov.pl oraz www.arimr.gov.pl

Natomiast formalne dokumenty rejestrowe KGW pochodzą z 1955 roku. Panie, które należały do OSP w Kurzeszynie, przy wsparciu Kółka Rolniczego, utworzyły Koło Gospodyń, które wówczas liczyło 30 Pań i skupiało się głównie wokół reżyserowania teatrzyków dla dzieci i dorosłych oraz organizowaniu zabaw tanecznych. Z biegiem lat skład osobowy Koła się zmieniał i obecnie liczy ono 46 członków, w tym 7 Panów. Od początku swojego istnienia, działalność organizacji ściśle związana jest z życiem społecznym sołectwa Kurzeszyn i okolicznych miejscowości.

6. KGW Konopnica

Koło Gospodyń Wiejskich w Konopnicy powstało w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Założycielem i pierwszym prezesem tej organizacji była Irena Dymowska. Życie kulturalne skupiało się na organizacji Dnia Kobiet, zabaw choinkowych, sylwestrowych, zabaw tanecznych, wycieczek krajoznawczych. Zabawy taneczne były często dochodowe, a pieniądze przeznaczano na wykończenie pomieszczeń w remizie, wyposażenie kuchni, zakup naczyń i sprzętu do wypożyczania. Dla podtrzymania tradycji, członkinie koła wykonywały wieńce dożynkowe do parafialnego kościoła i na uroczystości dożynkowe w gminie i powiecie. W latach dziewięćdziesiątych funkcję przewodniczącej piastowała Bożena Lusa. Panie kontynuowały działalność i tradycje swoich poprzedniczek.

7. KGW Matyldów

KGW zawiązało się w 2019 r. i liczy 49 członków, w tym również aktywnych i chętnych do pomocy Panów. Wizytówką sołectwa i Koła jest „Święto ziemniaka” corocznie organizowane na jesieni, po zakończeniu prac polowych. Uczestnicy wydarzenia biorą udział w zabawach integracyjnych, degustują pyszne potrawy oraz poszerzają wiedzę na temat właściwości tego samczego warzywa. Członkowie Koła aktywnie angażują się również w akcje społeczne np. adopcja chryzantem, organizują warsztaty kulinarne lepienia pierogów i smażenia pączków oraz spotkania integracyjne.

8. KGW Rossocha

KGW zawiązało się w 2018 r. i jego skład liczy 35 członków w tym także kilku mężczyzn. W przypadku tego Koła na uwagę zasługuje szczególne pielęgnowanie tradycji ludowej związanej z Nocą Świętojańską i Sobótkami. Wieńce w wykonaniu Koła zawsze zyskują najwyższe lokaty podczas wydarzeń związanych z tym dawnym słowiańskim świętem. Członkowie KGW aktywnie angażują się w życie lokalnej społeczności organizując pikniki integracyjne oraz ogniska jak również aktywizują mieszkańców do dbania o wizerunek całego sołectwa inicjując akcje sprzątania.

9. KGW Pukininianki

KGW zawiązało się w 2019r. Pomysł stworzenia Koła był odpowiedzią na potrzeby wspólnej integracji i działania na rzecz mieszkańców lokalnej społeczności. Koło liczy w obecnej chwili 35 członków, którymi są nie tylko kobiety ale również bardzo kreatywni i ambitni panowie. Wiek członków Koła gospodyń wiejskich jest w przedziale od 25lat do 65 lat. Taka

rozpiętość wiekowa jest wskazana ponieważ, młode osoby z Koła uczą się rozważności i mądrości życiowej oraz doświadczenia od osób starszych, zaś młode zarażają osoby starsze młodzieńczym zapałem, świeżością działania, pomysłowością i odwagą.

10. KGW Stara Wojska

KGW zawiązało się na początku lat 80. jako grupa nieformalna składająca się z 30 aktywnych Pań z terenu sołectwa. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie tradycyjnych obrzędów ludowych oraz organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych takich jak półpoście, ostatki, noc świętojańska czy dożynki. W 2018 roku, Koło pozyskało nowych członków (w tym mężczyzn) i sformalizowało swoją działalność rejestrując się Krajowym Rejestrze KGW. Od początku swojego funkcjonowania, organizacja aktywnie współpracuje z lokalną jednostką Ochotniczej Straży Pożarnej.

11. KGW Wilkowice

KGW zawiązało się w 1966 r. i jego skład liczył wówczas 42 aktywne Panie. Pomimo, że skład liczebny i osobowy na przestrzeni lat ulegał zmianom, jedno w Wilkowicach jest stałe – hafciarstwo. Tą trudną sztuką zajmują się mieszkanki sołectwa Wilkowice, wśród których od lat, niekwestionowanymi mistrzyniami są Panie Zofia Sujka i Janina Słodka. Hafciarskie arcydzieła wielokrotnie można było podziwiać podczas targów i wydarzeń o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, podczas których Panie reprezentowały Gminę Rawa Mazowiecka ale również na strojach regionalnych Ludowego Zespołu Obrzędowego „Wilkowianie”, który to powstał na bazie KGW. Tematyka haftu nierozzerwalnie związana jest z Księstwem Łowickim, którego obszar obejmował również ten fragment gminy.

12. KGW Pasieka Wałowska

KGW zawiązało się w 2019 roku. Pasją Pań skupionych w Kole jest scrapbooking, kultywowanie starych piosenek z regionu oraz reżyserowanie skeczy kabaretowych promujących Gminę Rawa Mazowiecka.

13. KGW Wołucza

KGW formalnie zawiązało się w 2018 r. jednakże historia aktywności mieszanek sołectwa sięga znacznie wcześniej. W chwili obecnej do Koła należy 40 aktywnych Pań, które nie tylko kultywują lokalne tradycje i zwyczaje, aktywnie integrują lokalną społeczność organizując imprezy okolicznościowe i uroczystości, ale również rozwijają swoje zainteresowania ucząc się nowych rzeczy uczestnicząc na przykład w warsztatach rękodzieła z tektury.

14. KGW Podlas

Koło Gospodyń Wiejskich „Pod lasem” Podlas zawiązało się w marcu 2021 roku z inicjatywy Sołtysa Sołectwa Podlas, Tadeusza Motylewskiego. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów oraz organizacja spotkań integracyjnych

i akcji społecznych mających na celu rozwój kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości regionalnej.

Dwanaście KGW z terenu Gminy aktywnie zaangażowało się w realizację projektu turystycznego realizowanego przez Gminę Rawa Mazowiecka z wykorzystaniem funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pn. „Szlakiem Dziedzictwa Gminy Rawa Mazowiecka”. W ramach projektu zostanie m.in. wytyczony przez teren gminy szlak turystyczny zaś w miejscowościach, w których zlokalizowane są KGW, zostaną utworzone tzw. Przystanki Turystyczne, na których panie z KGW będą organizować warsztaty rękodzieła lub warsztaty kulinarne.

Świadczy to o ogromnym potencjale jaki jest zawarty w tych organizacjach oraz o naturalnym przywiązaniu do tradycji i kultury ludowej. Funkcjonowanie aktywnych KGW jest dużym wsparciem dla instytucji samorządowych takich jak Gminna Biblioteka Publiczna czy Gminny Ośrodek Kultury.

Stowarzyszenia OSP wpisane do KRS:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Linkowie;
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Wojskiej;
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Wilkowicach;
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Kurzeszynie;
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Kaleniu;
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Niwnej;
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Wołuczy;
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Konopnicy.

Inne stowarzyszenia wpisane do KRS:

1. Fundacja Dwór Wilkowice
2. Fundacja - Schronisko Imienia Bożeny Wahl
3. Kółko Rolnicze w Pokrzywnej
4. Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej "Mały Obywatel"
5. Stowarzyszenie Bądźmy Razem
6. Stowarzyszenie "INFANS"
7. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki”
8. Stowarzyszenie Rozwoju Pukinina i Okolic
9. Stowarzyszenie Przyjaciele Pięknej Ziemi
10. Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjno-Wychowawcze „Sowa”
11. Stowarzyszenie Cztery Dęby

Stowarzyszenia wpisane do Ewidencji Stowarzyszeń Zwykłych:

1. „Zagroda pod Dębami”
2. „Stowarzyszenie Aktywnych Rawian”

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy działa 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Wszystkie jednostki są wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego jako stowarzyszenia. Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również uczestniczą w likwidacji skutków kolizji drogowych, klęsk żywiołowych i innych zagrożeń. Bardzo często jednostki OSP współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich używając im swoich pomieszczeń oraz pomagając podczas organizowanych przez nie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych.

Ponadto, druhowie aktywnie włączają w organizację wydarzeń kulturalno-promocyjnych jakie odbywają się na terenie gminy wspierając ich zabezpieczenie od strony przeciwpożarowej.

Jednostki OSP z terenu Gminy Rawa Mazowiecka⁷³:

- OSP Linków;
- OSP Stara Wojska;
- OSP Wilkowice;
- OSP Kurzeszyn;
- OSP Kaleń;
- OSP Niwna;
- OSP Wołucza;
- OSP Konopnica;

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka działają dwie jednostki włączone do KSRG. Jest to jednostka KSRG OSP Kurzeszyn oraz jednostka KSRG OSP Wilkowice. Wg danych za rok 2021⁷⁴ jednostki z terenu gminy brały udział w następującej liczbie zdarzeń: Kurzeszyn – 73, Konopnica – 55, Wołucza – 9, Wilkowice – 8, Niwna – 2, Stara Wojska – 2, Kaleń – 0, Linków – 0.

Na terenie gminy nie jest zlokalizowany żaden Komisariat Policji. Obszar Gminy jest obsługiwany przez dzielnicowego Komendy Powiatowej w Rawie Mazowieckiej.⁷⁵

Uwarunkowania naturalne i kulturowe

Potencjał przyrodniczy

Jednym z ważniejszych atutów gminy Rawa Mazowiecka, oprócz geograficznego położenia w centrum Polski „między Łodzią a Warszawą” jest bogactwo przyrodnicze i malownicze krajobrazy oraz korzystne uwarunkowania klimatyczne.

⁷³ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok oraz www.ems.ms.gov.pl

⁷⁴ Źródło: <https://strazacki.pl/statystyki-osp-2021-woj-lodzkie>

⁷⁵ Źródło: www.rawa-mazowiecka.policja.gov.pl

Według klasyfikacji fizyczno – geograficznej Polski wg J. Kondrackiego, obszar Gminy Rawa Mazowiecka znajduje się w obrębie dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Rawskiej i Wzniesień Łódzkich. Granicę między mezoregionami wyznacza dolina rzeki Rawki.

Obszar gminy należy do najcieplejszych w kraju, co stwarza korzystne warunki dla upraw rolnych. Lokalne warunki klimatyczne przedstawiają się następująco:

- średnia temperatura roczna: 7-8 0C,
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca (lipiec): +18 0C,
- średnia temperatura najzimniejszego miesiąca (styczeń): –5 0C,
- średni okres zalegania pokrywy śnieżnej: 38-60 dni,
- średnia ilość dni z przymrozkami: 100-110 dni,
- mała częstotliwość opadów gradu,
- średnia suma opadów rocznych: 550 mm i poniżej,
- parowanie terenowe powyżej: 500 mm rocznie,
- średni okres wegetacyjny: 210-220 dni,
- średnie nasłonecznienie: 4,6 godz.,
- wysoka roczna suma promieniowania słonecznego: ok. 86 kcal/cm²,
- przewaga wiatrów zachodnich o prędkości 4,2 m/s.

Pod względem krajobrazowym, najbardziej atrakcyjna jest północna i południowo – zachodnia część gminy. Obecność elementów środowiska naturalnego o wysokiej wartości przyrodniczej zdecydowała o ustanowieniu na obszarze gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody.⁷⁶ Są to:

- rezerwat przyrody
- obszary chronionego krajobrazu
- obszar Natura 2000
- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne

Rezerwat wodny „Rawka” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 listopada 1983 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Monitor Polski Nr 39). Rozciąga się na terenie gmin: Żelechlinek i Koluszki oraz Jeżów, Głuchów, Rawa Mazowiecka, Nowy Kawęczyn, Skierniewice, Bolimów i Nieborów, powierzchnia jest równa 487 ha. Na terenie Miasta Rawa Mazowiecka zajmuje powierzchnię 146,95 ha.

Rezerwatem objęto rzekę Rawkę od jej źródeł do ujścia o długości 97 km, wraz z rozgałęzieniami koryta rzeki, starorzeczami, dolnymi odcinkami prawobrzeżnych dopływów: Krzemionki, Rokity, Rylki i Białki oraz przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 m.

⁷⁶ Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt.

Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry. Bobry wprowadzono sztucznie w 1984 r. w ilości 12 sztuk. Wydra uznana jest za gatunek rzadki i zagrożony wyginięciem. Jest gatunkiem chronionym w większości krajów Europy, w Polsce podlega ochronie łowieckiej i jako rzadki gatunek wymieniana jest w czerwonej księdze zwierząt. Spośród całej sieci wodnej byłego woj. skierniewickiego wydry zasiedlają jedynie Rawkę. Brak wydr na pozostałych rzekach spowodowany był zanieczyszczeniem rzeki Bzury, która stanowi barierę dla rozprzestrzeniania się tego gatunku. W obecnej chwili występowanie wydr na rzece Rawce jest zagrożone z powodu izolacji tej populacji.⁷⁷

Bolimowsko – Radziejowski z doliną środkowej Rawki **Obszar Chronionego Krajobrazu** został ustanowiony uchwałą Nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego. Celem utworzenia obszaru były wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe Puszczy Bolimowskiej oraz dolin rzecznych Rawki i Chojnatki. W granicach obszaru znajduje się Bolimowski Park Krajobrazowy

Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki został ustanowiony uchwałą Nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego. Celem utworzenia była Ochrona niezwykle cennej przyrodniczo i krajobrazowo doliny rzeki Rawki, wraz z terenami przylegającymi do doliny oraz terenami źródłkowymi rzeki niezwykle ważnymi dla całego reżimu wodnego rzek.⁷⁸

Cała dolina Rawki z ujściowymi fragmentami jej dopływów należy do systemu ECONET (opracowany w ramach europejskiego programu międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody) stanowiąc korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym, natomiast jej część powyżej miasta Rawa Mazowiecka należy do systemu międzynarodowego NATURA 2000 - Dolina Rawki PLH100015

Obszar zajmuje łączną powierzchnię 2525,382 ha. Obszar chroniony jest ze względu na bogatą różnorodność siedlisk i związanych z nimi gatunków roślin i zwierząt. Z cennych siedlisk wymienić należy zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska, bory i lasy bagienne oraz liczne łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Na terenie ostoi występuje ponad 540 gatunków roślin naczyniowych, a wśród nich co najmniej 27 gatunków chronionych i kilkadziesiąt rzadkich w skali krajowej lub regionalnej takich jak starodub łąkowy, widłak wroniec i wielosił błękitny. Dolina Rawki jest ważnym miejscem

⁷⁷ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

⁷⁸ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

lęgu dla wielu ptaków, obserwować tu można błotniaki, muchołówki, jarząbka, zimorodka, bociana białego i czarnego. Gatunkami ściśle związanymi z podmokłym krajobrazem rzeki są również bóbr i wydra oraz płazy: kumak nizinny, traszka grzebieniasta.⁷⁹

Pomniki przyrody⁸⁰:

- *Kasztanowiec zwyczajny*, obwód: 352cm; wysokość: 15m; Boguszyce, park podworski,
- *Kasztanowiec zwyczajny*, obwód: 273cm; wysokość: 13m; Boguszyce, park podworski,
- *Dąb szypułkowy*, obwód: 443cm; wysokość: 18m; Boguszyce, park podworski,
- *Lipa drobnolistna*, obwód: 286cm; wysokość: 20m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *Klon pospolity*, obwód: 276cm; wysokość: 19m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *Lipa drobnolistna*, obwód: 276cm; wysokość: 22m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *10 Dębów szypułkowych*, obwody: od 210 do 396 cm; wys.: od 17 do 18 m; Julianów,
- *Aleja lipowa w Konopnicy*, składa się z 99 drzew w gatunku lipa drobnolistna, robinia akacjowa, klon zwyczajny, obwody: od 129 do 427 cm; wys. od: 13 do 23 m; drzewa rosną w pasie drogi gminnej;
- *Aleja lipowa w Żydomicach*, składa się ze 116 drzew w gatunku lipa drobnolistna, lipa szerokolistna, obwody: od 50 do 402 cm; wys. od: 5 do 18 m; Żydomic, rozpoczyna się w sąsiedztwie skrzyżowania z trasa Warszawa-Katowice w Konopnicy i biegnie w kierunku półn-zach do skrzyżowania dróg w miejscowości Żydomic.

Użytki ekologiczne⁸¹:

- 0,95 ha; Podlas, Leśnictwo Chociw,
- 0,79 ha; Żydomic, Leśnictwo Julianów,
- 0,50 ha; Żydomic, Leśnictwo Julianów⁸².

⁷⁹ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

⁸⁰ Źródło: www.crfor.gdos.gov.pl

⁸¹ *Użytkami ekologicznymi* są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania (Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody)

⁸² Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

Zasoby leśne

Lasy koncentrują się głównie na południowych i wschodnich obrzeżach Gminy zajmując 19,48 % jej powierzchni. Według danych GUS (2020 r.) powierzchnia gruntów leśnych wynosiła 3 223,06 ha, a powierzchnia lasów 3 180,64 ha. Powierzchnie lasów prywatnych i publicznych są bardzo zbliżone; lasy publiczne stanowią 49,99 %, zaś lasy prywatne 50,01%.

Do największych kompleksów leśnych należą: „Rawski Las”, „Bogusławki – Sanogoszcz”, „Dębina”, „Zagórze”, „Pukinin”, „Grabina” oraz mniejsze „Byliny – Dziurdzioty”, „Wilkowice”, „Wołucza”, „Wałowice”, „Błędziska”, „Pokrzywna I” a także zwarte kompleksy leśne należące do innych użytkowników w rejonie wsi Małgorzatów.

Tabela 30. Powierzchnia lasów w gminie Rawa Mazowiecka w 2020 roku

Forma własności	j.m.	Powierzchnia
Ogółem	ha	3 180,64
Publiczne ogółem	ha	1 590,15
Publiczne Skarbu Państwa	ha	1 549,58
Publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1 531,45
Publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	1,13
Prywatne ogółem	ha	1 590,49

Potencjał kulturowy

Wśród najciekawszych obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków na terenie Gminy wymienia się:⁸³

- Zespół sakralny w Boguszykach składający się z kościoła p.w. św. Stanisława Biskupa, dzwonnicy i cmentarza przykościelnego;
- Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebania;
- Cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie;
- Zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach;
- Kolejkę wąskotorową;
- Dwór drewniany ze spichlerzem i parkiem przydworskim w Starych Bylinach;
- Zespół zieleni w Konopnicy;
- Grodzisko pierścieniowe w Kurzeszynie;

⁸³ Źródło: Plan działań w zakresie turystyki w Gminie Rawa Mazowiecka do 2025 roku

- Kapliczkę przydrożną w miejscowości Podlas;

Zespół sakralny w Boguszycach został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji: nr 258/195 z 27 grudnia 1967 r. (kościół p.w. św. Stanisława Biskupa), nr 762/226 z 27 grudnia 1967 r. (dzwonnica), nr 991 z 31 grudnia 1996 r. (cmentarz przykościelny). Kościół wraz z zabudowaniami położony jest w południowo- zachodniej części wsi na naturalnym wzgórzu. Teren wokół ogrodzony jest murem z obrabianego kamienia. Na teren przykościelny prowadzą dwie furty. W narożach znajdują się murowane kaplice, wzdłuż południowego muru kilka płyt nagrobnych, podobnie przy zachodnim murze, na północ od furty. Dzwonnica została postawiona poza obrębem muru. Kościół usytuowany jest w centrum, zaś teren wokół porastają drzewa. Na południe od budynku kościoła znajduje się plebania i organistówka wraz z budynkami gospodarczymi.

Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebania wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 512 z dnia 08.11.1978r. Pierwszy kościół parafialny w Kurzeszynie ufundowali książęta mazowiecko-rawscy i istniał on już na początku XV w. Erygowanie czyli założenie parafii nastąpiło w 1512 r. Parafia nosiła nazwę pod wezwaniem św. Katarzyny. Nieznane są okoliczności w jakich ówczesny kościół uległ zniszczeniu. Wiadomo, że następny z modrzewia budowany był od 1607r. i poświęcony w 1612r. przez biskupa Pawła Wołuckiego. W latach 1840-1878 kościół ten był kilka razy restaurowany. Spłonął doszczętnie w dniu 13.06.1915r. od pocisków zapalających artylerii rosyjskiej.

Decyzję o budowie kościoła podjęła parafia w 1922r. Razem z budową kościoła stawiano plebanie. Kościół to budynek wolnostojący, orientowany, murowany z cegły, tynkowany. Założony na planie prostokąta z wieżą od zachodu i prezbiterium trójbocznie zamkniętym od wschodu. Jednonawowy, salowy wieży portal neobarokowy, okna zamknięte półkoliście. W nawie strop płaski drewniany. Wieża kościelna pokryta blachą cynkową nierdzewną. Na wieży umieszczono krzyż żelazny z koroną.

Cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji z 10 kwietnia 1979 r.

Cmentarz usytuowany jest ok. 300 m od kościoła, przy trasie Rawa Mazowiecka – Skierniewice, po prawej stronie. Składa się z dwóch części: cmentarza starego i nowego. Stary cmentarz położony jest malowniczo na zboczu wzniesienia. Rosną tu stare, pojedynczo rozmieszczone drzewa: lipy, rubinie, jesiony, klon, wiąz. Nowa część cmentarza położona jest w niższej części wzniesienia. Oddzielona jest od starej szerokim pasem ziemi porośniętej trawą. Między grobami nie występują starsze drzewa. Sporadycznie znaleźć można samowolnie posadzone przez parafian krzewy, tuje, jałowce płożące itp. Cmentarz ogrodzony jest parkanem z płyt betonowych. Na teren prowadzi brama z furką z 1875 roku.

Przy końcu cmentarza znajduje się mała furtka, z której czasem korzystają parafianie. Prowadzi ona do drogi biegnącej przez łąki, wzdłuż rzeki Rawka.

Zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji: nr 594 z 28 lipca 1983 r. (dwór), nr 481 z 16 września 1978 r. (park).

Park został założony w połowie XIX w. czyli mniej więcej w momencie powstawania dworu. W latach powojennych był użytkowany przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną oraz Szkołę Podstawową, mieszczącą się w budynku dworu. Tam również mieścił się Urząd Telekomunikacyjny z klubokawiarnią „RUCH”. Szkoła dostosowując park do swoich potrzeb wybudowała boisko do piłki ręcznej, plac zabaw dla dzieci, urządzenia sanitarne, zaś część parku w narożniku południowo-wschodnim została ogrodzona i zmieniona w ogródek z pasieką.

Dwór to budynek wolnostojący, przylegający do oficyny, ustawiony na osi bramy wjazdowej, otoczony parkiem krajobrazowym. Przed remontem wykonanym przez nową właścicielkę podłogi były parkietowe ozdobne, układane w kwadraty z rozetkami w środku. Stropy zaś były drewniane z resztkami sztukaterii. Obecnie Zespół dworsko- parkowy jest własnością prywatną. Dzięki temu odzyskuje starą świetność.

Kolejka wąskotorowa wpisana do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 1000 z 31 grudnia 1996 r.

Trasa kolejki wąskotorowej prowadzi z Rogowa przez Rawę Mazowiecką do Białej Rawskiej i przecina malownicze tereny podnóża Wzniesień Łódzkich, dolinę rzeki Rawki oraz pagórkowate tereny Wysoczyzny Rawskiej. „Kolej wąskotorowa łącząca Rogów z Rawą Mazowiecką i Białą Rawską powstała w 1915 roku podczas pierwszej wojny światowej, jako wojskowa kolej polowa zaopatrująca front w żywność, broń i amunicję.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości została wcielona w struktury nowopowstałych Polskich Kolei Państwowych w ramach których funkcjonowała do 2001 roku, kiedy to podjęto decyzję o jej likwidacji.”⁸⁴ Od 2002 roku pełnoprawnym operatorem Kolei jest Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych. Wzdłuż trasy kolejki znajduje się wiele atrakcyjnych pod względem turystycznym miejscowości, a wśród nich Boguszyce i Zawady. Działania w zakresie wykorzystania zasobów kolejki wąskotorowej oraz planowanych przedsięwzięć zostały ujęte w opracowaniu „Program rewitalizacji kolejki wąskotorowej Rogów – Rawa Mazowiecka – Biała Rawska”.

Zespół zieleni kształtowanej w Konopnicy wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 514 z 8 listopada 1978 r.

Ogólna długość alei w Konopnicy wynosi około 900 metrów. Tworzy ją lipa drobnolistna, z niewielką domieszką, którą stanowi robinia akacjowa. Drzewa inwentaryzowano poczynając od zespołu dworskiego w kierunku pierwszych zabudowań gospodarczych wsi i dalej w stronę lasu. Tuż przy majątku, aż do skrzyżowania dróg wiejskich drzewa rosną

⁸⁴ Strona muzealna Kolei Wąskotorowej Rogów – Rawa – Biała, www.kolejrogowska.pl

w dużym zwarciu, bądź też miejscami w jednostajnym zadrzewieniu tworzą się wyraźne luki. Ze względu na zły stan zachowania znaczną ilość drzew usunięto i stąd, po stronie północnej pozostało tu tylko kilka lip, podczas gdy po stronie południowej rośnie ich aż kilkanaście.

Tabela 31. Pozostałe obiekty wpisane na listę rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Datacja	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru
1	Boguszyce-Zarzeczce	Cmentarz rzymsko-katolicki	II poł. XIX w.		
2	Boguszyce	Ogrodzenie murowane kościoła pw. św. Stanisława Biskupa	murowane, z pocz. XX w. - 1900 r.		
3	Boguszyce	Spichlerz murowany	I poł. XX w.		
4	Boguszyce	Plebania murowana pw. św. Stanisława Biskupa	murowana, z pocz. XX w.		
5	Byliny Stare - po lewej stronie drogi prowadzącej przez wieś	Kaplica przydrożna	XVIII w.		
6	Konopnica	Park dworski + strefa ekologiczna wraz ze strefą ochrony widokowej	II poł. XIX w.	A / 479	1978-09-16
7	Konopnica - Żydymice	Aleja lipowa	XIX w.	A / 539	1980-05-05
8	Pokrzywna	Park	XIX w.		

Należy podkreślić, iż mieszkańcy również doceniają potencjał przyrodniczy i kulturowy gminy, w której mieszkają. Na pytanie w ankiecie o wskazanie kluczowych elementów, z których gmina może być dumna, „zabytki” zajęły trzecie miejsce uzyskując 56 głosów, zaś „walory przyrodnicze” i „dziedzictwo kulturowe” odpowiednio piąte i szóste miejsce zyskując 30 i 23 głosy.

Infrastruktura techniczna

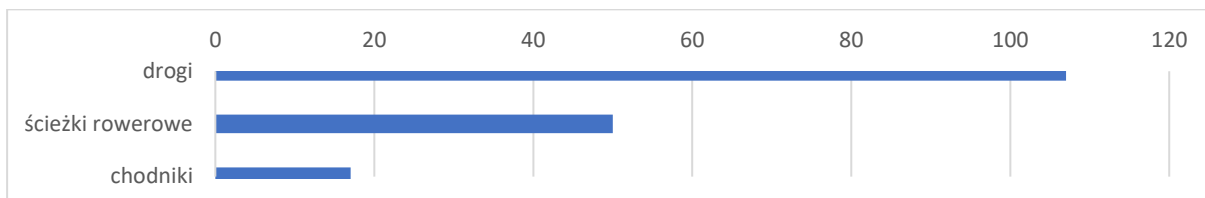
Infrastruktura drogowa

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Stan dróg w gminie, mimo znacznego zwiększenia w ostatnich dwóch latach nakładu finansowego na ich remont i modernizację, nadal nie zapewnia mieszkańcom sprawnej komunikacji i bezpieczeństwa na poziomie XXI wieku, w wielu miejscach brakuje chodników oraz oświetlenia ulicznego.

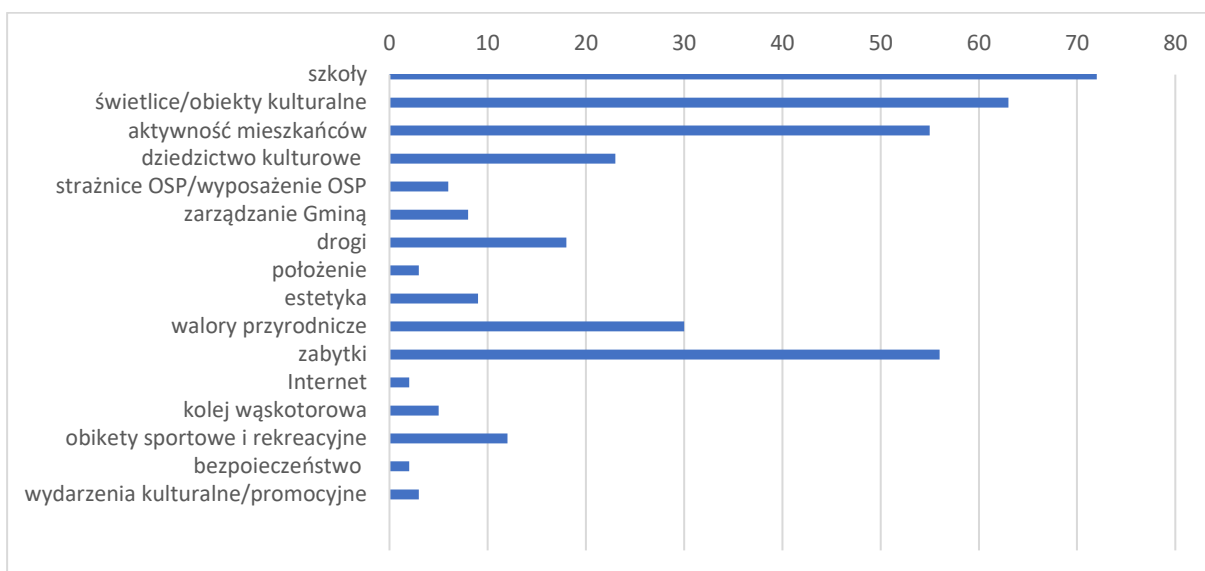
Mieszkańcy, którzy wzięli udział w ankiecie przeprowadzonej dla potrzeb opracowania Strategii wskazali 3 inwestycje, które ich zdaniem powinny być priorytetowo zrealizowane w gminie. Na pierwszych trzech miejscach znalazły się inwestycje związane z infrastrukturą drogową tj. drogi (107 głosów), chodniki (50) i ścieżki rowerowe (17).

Z drugiej jednak strony, należy zauważyć, iż mieszkańcy doceniają efekt dotychczasowego zaangażowania samorządu w poprawę stanu jakości dróg co wyrazili w tej samej ankiecie i na pytanie o *kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna* – „drogi” znalazły się na szóstym miejscu, zyskując 18 głosów.

Wykres 21. Proszę wymienić 3 najważniejsze inwestycje / przedsięwzięcia, które Pani/Pana zdaniem powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy.

Wykres 22. Kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna.

W badaniach prowadzonych zarówno dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju, marki lokalnej gminy oraz diagnozy zasobów, oczekiwań i potencjału kulturotwórczego mieszkańców gminy bardzo często wybrzmiewała potrzeba budowy chodników i ścieżek rowerowych.

W ostatnich latach rower stał się jednym z ważniejszych środków transportu dla mieszkańców nie tylko gminy ale Polski i Europy. Jest to efekt zarówno coraz większej świadomości ekologicznej społeczeństw ale też – w ostatnich kilku miesiącach - podwyżek cen paliwa. Rower jest również coraz popularniejszym sposobem na spędzanie wolnego czasu, dlatego też ścieżki rowerowe lub dostosowane dla rowerzystów pobocza poprawiłyby komfort życia w gminie dla znaczącej liczby osób. Według danych GUS, w 2021 roku na terenie gminy łączna długość dróg dla rowerów ogółem wynosiła 2,2 km.⁸⁵

⁸⁵ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gmina nie ma dostępu do stacji kolejowej (najbliższe stacje zlokalizowane są w Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim) zatem komunikacja zbiorowa na jej terenie odbywa się głównie autobusami. Komunikacja prowadzona jest w relacjach regionalnych i wewnątrzwojewódzkich. Obsługę komunikacyjną gminy zapewniają Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej. Mieszkańcy gminy do miasta Rawa Mazowiecka gdzie zlokalizowana jest siedziba gminy i siedziba starostwa mogą dojechać transportem zbiorowym – autobusem, busem - korzystając z oferty różnych przewoźników lub samochodem prywatnym. Na terenie miasta zlokalizowany jest dworzec PKS, przystanki autobusowe i funkcjonuje komunikacja miejska ułatwiająca poruszanie po mieście. Istniejąca sieć dróg oraz jej stan techniczny dają możliwość połączeń komunikacją zbiorową większości wsi w gminie z ośrodkiem gminnym i miastem powiatowym Rawa Mazowiecka⁸⁶.

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka, według danych GUS, w 2020 roku łącznie zlokalizowanych było 60 czynnych przystanków autobusowych w tym 4, dla których właścicielem lub zarządzającym była gmina, 22 - dla których właścicielem/zarządzającym był podmiot nie będący jednostką samorządową oraz 34- dla których właścicielem/zarządzającym była inna jednostka samorządowa⁸⁷.

Układ drogowy gminy tworzą drogi publiczne: gminne, powiatowe oraz drogi krajowe. Ponadto na obszarze gminy występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

⁸⁶ Źródło: Strategia rozwoju elektromobilności szansą rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2020-2025

⁸⁷ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Sieć dróg na terenie Gminy Rawa Mazowiecka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.powiatrawski.pl/plik,17654,mapa-drog-powiatowych-na-terenie-powiatu-rawskiego.jpg>

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Rawa Mazowiecka jest gminą typowo rolniczą, która mimo zwiększanych nakładów finansowych, wciąż wymaga licznych inwestycji o charakterze infrastrukturalnym. Są one bardzo istotne z punktu widzenia poprawy jakości życia mieszkańców, poprawie atrakcyjności gminy, czy też wypełnienia określonych zobowiązań prawnych, dostosowania do wymogów prawa itp.

Efektywna gospodarka wodno-ściekowa to zdecydowana poprawa jakości życia mieszkańców, ułatwienie funkcjonowania dla biznesu, większa atrakcyjność dla potencjalnych mieszkańców myślących o zamieszkaniu na terenie gminy Rawa Mazowiecka. Poprawa stanu infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej ma wpływ na poprawę bytu ludności, tym samym ma wpływ na podejmowanie

decyzji dotyczącej np. przeprowadzki, budowy domu w danej miejscowości i zamieszkania, co w dalszej konsekwencji ma również wpływ na płacenie podatków w danej gminie.

Sieć kanalizacyjna w Gminie Rawa Mazowiecka jest słabo rozwinięta. Na terenie gminy gospodarka ściekowa nadal opiera się głównie na szambach przyzagrodowych. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Kurzeszynie, do której odprowadzane są ścieki z terenów objętych siecią kanalizacyjną: Kurzeszyn – Rosocha - Rogowiec. Ścieki z kanalizacji Konopnica – Żydomicie odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ścieki z terenu gminy nie objętego dotąd siecią kanalizacyjną gromadzone są w przydomowych zbiornikach i wywożone do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ponadto, na terenie Gminy działają dwie oczyszczalnie zakładowe: przy dawnym Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Rossocha Sp. z o.o. oraz PPHU „Sob-Pol” w Konopnicy.

Oczyszczalnia miejska Rawy Mazowieckiej obsługuje ścieki od 21 035 RLM, przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wykorzystywana jest w 20 – 30%. Podstawowe parametry oczyszczalni (Decyzja o pozwoleniu wodno prawnym) zostały przedstawione poniżej:

- $Q_{r.d.}$ 7 000 m³/d,
- $Q_{max.d.}$ 9 300 m³/d,
- $Q_{max.h.}$ 830 m³/h.

Zbiornicza oczyszczalnia ścieków w Kurzeszynie jest wykonana w technologii „BIOVAC” o nominalnej przepustowości 120 m³/d, obejmujące wprowadzenie oczyszczonych ścieków do rzeki Rawki. Według pozwolenia ilość odprowadzanych ścieków sanitarnych wynosi:

- $Q_{max.dob.}$ = 154 m³/d,
- $Q_{śr.dob.}$ = 120 m³/d,
- $Q_{max.h}$ = 11 m³/h.

Natomiast dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych nie mogą przekroczyć następujących wielkości:

- BZT₅ - 40 g O₂/m³,
- ChZTCr – 150 g O₂/m³,
- Zawiesina ogólna – 50 g/m³.

Do oczyszczalni dopływają ścieki w ilości ścieków średnio 70 m³/d. Oczyszczalnia obsługuje około 500 osób z miejscowości Kurzeszyn, Nowy Kurzeszyn, Rogowiec, Rossocha, Kurzeszynek. Sieć składa się z około 10 km kanalizacji i 10 przepompowni sieciowych. Wykonana z PCV jest w dostatecznym stanie technicznym.

Miejscowości Rossocha ZD oraz Rogowiec posiadają zbiorczą kanalizację odprowadzającą ścieki do oczyszczalni zakładowej w ZD Rossosze. Do tej oczyszczalni podłączone są budynki zabudowy wielorodzinnej.

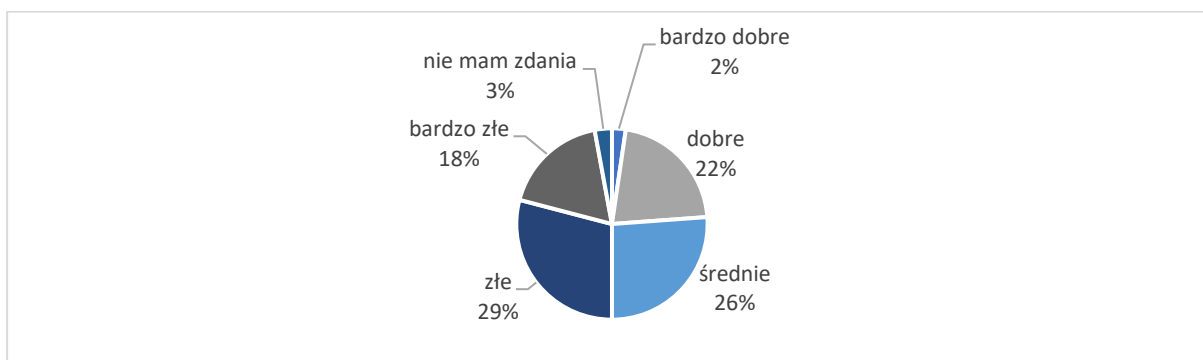
Na terenie gminy brak jest kanałowych systemów odprowadzania wód opadowych.

Wody opadowe spływają powierzchniowo do lokalnych cieków i rowów przydrożnych, a następnie do strumieni i rzek. Nie przewiduje się zmian w odprowadzaniu wód opadowych.⁸⁸

W roku 2022 planowana jest modernizacja Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Kurzeszynie.

Rozbudowa sieci kanalizacji powinna być jednym z priorytetów samorządu gminnego na najbliższe lata. Potwierdzają to również opinie mieszkańców wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym. W odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny dostępu do sieci kanalizacji 45 osób wybrało odpowiedź „średni”, 50 – „zły” a 31 – „bardzo zły” z kolei 45 osób uważa, że dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej jest „dobry” a tylko 4 – „bardzo dobry”.

Wykres 23. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju - dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)

Poniższa tabela pokazuje, że każdego roku następuje powolny wzrost liczby przyłączy do sieci kanalizacji i liczby osób korzystających z kanalizacji, jednakże mając na uwadze liczbę mieszkańców gminy jest to nadal znikoma wartość. Z danych zawartych w raporcie o stanie gminy za rok 2021 wynika, że niemalże po pięciu latach, wzrosła długość sieci kanalizacji sanitarnej.

Tabela 32. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i ilość przyłączy kanalizacyjnych wraz z liczbą ludności korzystającej z kanalizacji w latach 2016-2020⁸⁹

Rok	Sieć kanalizacyjna w (km)	Liczba przyłączy kanalizacyjnych (szt.)	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)
2016	16,8	178	659
2017	15	197	718
2018	15	200	727
2019	15	202	736
2020	15	204	742

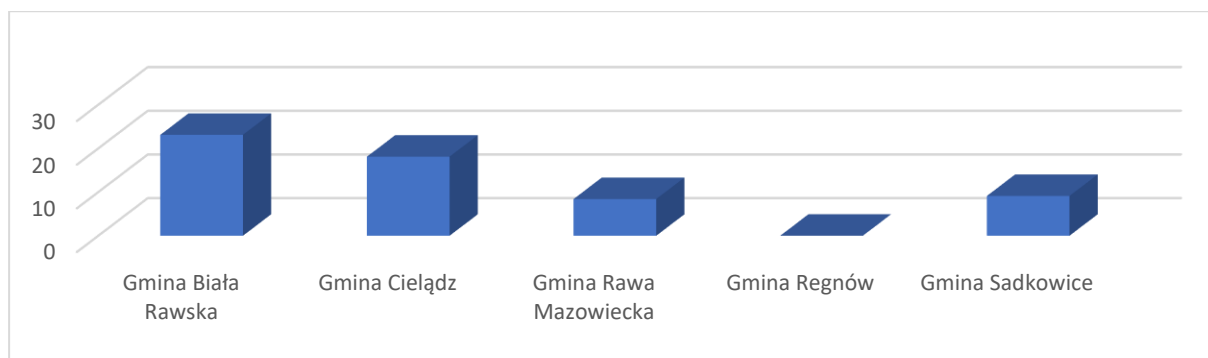
⁸⁸ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

⁸⁹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Według danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, w 2021 roku, długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 16,1 km, natomiast liczba przyłączy wzrosła do 210.⁹⁰

Porównanie danych dotyczących korzystających z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego pokazuje, że najniższy procent jest w gminie Rawa Mazowiecka i Sadkowie, odpowiednio 8,4% i 9,1%. W gminie Cielądz wartość ta wynosiła 18,1% natomiast najwięcej w gminie Biała Rawska - 23,1%. W gminie Regnów, jako jedynej z terenu powiatu rawskiego, nie ma w ogóle sieci kanalizacji sanitarnej.

Wykres 24. Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego w roku 2020⁹¹

Podstawą zaopatrzenia w wodę obszaru gminy są ujęcia wody głównie warstw czwartorzędowych zasilanych wodami zasobów wód podziemnych rz. Rawki (czwartorzęd, trzeciorzęd, kreda i jura) łącznie 4227 m³/h wg poniższego zestawienia⁹².

Tabela 33. Ujęcia wody na terenie Gminy Rawa Mazowiecka

Lp.	Miejscowość	Zasoby eksploatacyjne Q w m ³ /h	Uwagi
1	Boguszyce	80	Gminny Zakład d.s Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji
2	Boguszyce	500	Miasto Rawa Mazowiecka
3	Kurzeszyn	66,7	Gminny Zakład d.s Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji
4	Pukinin	60,0	
5	Huta Wałowska	32,0	
6	Wałowice	50,0	
7	Zagórze	43,0	
8	Wilkowice	31,0	Zakład betoniarski
9	Jakubów	20	
10	Konopnica	10	
11	Rossocha	25	
12	Wilkowice	31	
13	Konopnica	15	PPHU „SobPol” s.c.
14	Podlas	15	Szkoła
15	Pokrzywna	5	Gorzelnia w Wilkowicach
			Wytwórnia Mas Bitumicznych i Betonu „ERBEDIM”
			ZPN
			Gospodarstwo rolne

⁹⁰ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

⁹¹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁹² Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

16	Wołucza	50	OSP
17	Leopoldów	6	Dz. 38
18	Helenów	30	Gospodarstwo rolne
19	Kurzeszyn	20	Dz. 50
20	Nowa Rossocha	60	Zakład doświadczalny
21	Byliny	58	Gospodarstwo Rybackie
22	Kurzeszyn	66,7	
23	Matyldów	12	

Na cele produkcyjne wykorzystuje się około 10% ujmowanej wody podziemnej. Woda jest wykorzystywana w większości przypadków do przetwórstwa spożywczego (zakłady mięsne, gorzelnie).

Tabela 34. Szczegółowa charakterystyka ujęć gminnych

Lp.	Lokalizacja	Pobór rzecz. średni m ³ /h	Wydajność wg pozwoleń	Miejscowości w sieci wodociągowej	Charakterystyka ujęcia	Liczba ludności
1	Boguszyce	18,9	Q _{maxd} = 982 m ³ /d Q _{max.h.} = 68 m ³ /h	Boguszyce, Boguszyce Małe, Chrusty, Dziurdzioły, Gałków, Kaliszki, Księża Wola, Małgorzatów, Stare Byliny, Zarzecze, Zawady Kolonia, Zielone.	Ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych, o głębokości 50,0 i 58,5 m. Czerpie wodę z utworów górnopaleozoicznych. Ujmowana woda po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia.	1640
2	Huta Wałowska	18,9	Q _{sr.d.} = 62,0 m ³ /d Q _{max.h.} = 7,7 m ³ /h	Huta Wałowska, Janolin, Lutkówka, Stary Dwór	Ujmowana woda spełnia wymogi wody do picia. Czerpana jest z jednej studni o głębokości 57,5 m (utwory czwartorzędowe).	210
3	Kurzeszyn	9,1	Q _{max.h.} = 27 m ³ /h Q _{sr.dob.} = 248 m ³ /d	Kurzeszyn, Gaj, Kurzeszynek, Nowy Kurzeszyn, Wołucza	Woda ujmowana jest z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokościach: 60,0 i 64,8 m. Po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia.	905
4	Pukinin	16,3	Q _{max.h.} = 42,3 m ³ /h Q _{sr.dob.} = 363,0 m ³ /d	Pukinin, Bogusławki Duże, Bogusławki Małe, Byszewice, Głuchówek, Leopoldów, Matyldów, Nowy Głuchówek, Podlas, Świnice	Pobór wody następuje z dwóch studni o głębokości 78,0 i 79,0 m. Woda czerpana jest z utworów jurajskich. Woda po uzdatnieniu spełnia wymogi wody do picia.	1718

5	Wałowice	18,8	Q _{max} .h = 41,4 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 444,0 m ³ /d	Wałowice, Niwna, Pasieka, Wałowska. Pokrzywna, Soszyce, Ścieki, Zawady	Woda pobierana jest z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokości studnia nr 1 - 54,0 m i studnia nr 2 - 55,0 m. Po uzdatnieniu spełnia normy.	1401
6	Wilkowice.	11,9	Q _{max} .h = 50,2 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 432,0 m ³ /d, Q _{max} .h = 31 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 486 m ³ /h Q _{max.dob.} = 626 m ³ /h	Wilkowice, Linków, Nowa, Rossocha, Nowa Wojska, Stara Rossocha, Stara Wojska	Pobór wody następuje z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni 1 studnia - o głębokości 50,0 m, a 2 studnia - głębokości 46,0 m. Woda po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia. Stacja uzdatniania wody jest wyposażona zbiorniki retencyjne wody czystej i pompownię II stopnia rozprowadzająca wodę do sieci.	694
7	Zagórze.	11,6	Q _{max} .h = 29,0 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 426,0 m ³ /d	Zagórze, Helenów, Jakubów, Julianów, Julianów Raducki, Kaleń, Przewodowice.	Woda jest ujmowana z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokościach 52,0 m. Ujmowana woda jest dobrej jakości, odpowiadającej normom. Stacja uzdatniania wody jest wyposażona zbiorniki retencyjne wody czystej i pompownię II stopnia rozprowadzająca wodę do sieci.	789

Wieś Konopnica i Żydowice są również zwodociągowane i otrzymują wodę zakupioną z miasta. Sieć wodociągowa wsi Rogówiec i Rossocha (Zakład) jest zaopatrywana z ujęcia SUW w Kurzeszynie.⁹³

Dotychczas nie zwodociągowane są tylko pojedyncze siedliska rozproszonej zabudowy zagrodowej.

Tabela 35. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wraz z przyłączami i liczbą ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2016-2020⁹⁴

Rok	Sieć kanalizacyjna w (km)	Liczba przyłączy kanalizacyjnych (szt.)	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)
2016	179,1	2613	8706
2017	177,7	2643	8749
2018	177,7	2671	8746
2019	177,7	2701	8787
2020	177,7	2751	8792

Stopień zwodociągowania terenu gminy wynosi ponad 99%. Średnie zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca w 2020 roku wynosiło 47,7 m³.

⁹³ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

⁹⁴ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gospodarka odpadami

Wraz z postępującą urbanizacją, wzrastającym poziomem konsumpcji następuje wzrost produkowanej masy odpadów. Jakość odpadów komunalnych powstających na danym obszarze związana jest z jego charakterem oraz spełnianą funkcją. Z reguły tereny wiejskie wykazują odpady z mniejszym udziałem materii organicznej, a także papieru, co jest konsekwencją segregowania odpadów w indywidualnych posesjach z przeznaczeniem na kompost (m.in. odpady kuchenne, z upraw polowych, przydomowych ogrodów) oraz do spalania w warunkach domowych (tektura, papier, itp.).

Odpady komunalne na terenie gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, tereny zielone - cmentarze, ulice i place, placówki kulturalne i oświatowe, obiekty administracji publicznej, inne instytucje posiadające część socjalno-biurową.

Gospodarka odpadami z sektora komunalno- bytowego prowadzona jest w ramach zbiórki odpadów stałych zmieszanych oraz selektywnej zbiórki odpadów typu workowego.

Obecnie odpady z całego terenu Gminy Rawa Mazowiecka odbierane są przez firmę ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim.

Na terenie gminy, w miejscowości Pukinin zlokalizowane jest miejskie składowisko odpadów komunalnych, na które trafiają odpady m.in. z terenu gminy Rawa Mazowiecka. Właścicielem składowiska jest Miasto Rawa Mazowiecka.

Właściciele nieruchomości obowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania następujących rodzajów odpadów komunalnych⁹⁵:

- zbierane do pojemników niesegregowane odpady komunalne,
- selektywnie zbierane w workach:
 - szkło,
 - papier,
 - metale,
 - tworzywa sztuczne,
 - odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
 - bioodpady,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- selektywnie zbierane we własnych workach odzież i tekstylia,
- odpady wielkogabarytowe,

⁹⁵ Źródło: Uchwała NR XXII.137.20 Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi

- zużyte opony;

Niesegregowane odpady komunalne oraz bioodpady, stanowiące odpady komunalne odbierane są od mieszkańców wg. harmonogramu, z terenu zabudowy jednorodzinnej co 4 tygodnie (w okresie od kwietnia do października co 2 tygodnie) oraz na telefoniczne zgłoszenie po wypełnieniu się pojemnika, średnio 1 raz na 5 dni z terenu zabudowy wielorodzinnej.

Z kolei odbiór odpadów zbieranych selektywnie tj. papieru, metali, tworzywa sztucznego, szkła, odpadów opakowaniowych wielomateriałowych, oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego odbywa się zgodnie z harmonogramem, co 4 tygodnie od właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej oraz 1 raz na 2 tygodnie od właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej.

Mieszkańcy mają również możliwość w ramach uiszczanej opłaty, oddania odpadów do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych odpady komunalne zebrane w sposób selektywny: przeterminowane leki i chemikalia, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, opony, odpady zielone i biodegradowalne oraz odpady budowlane i rozbiórkowe inne niż niebezpieczne powstałe w wyniku prowadzenia drobnych robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia zamiaru prowadzenia robót do właściwego organu administracji, papier i tektura, tworzywa sztuczne, drewno, metale, opakowania wielomateriałowe, szkło, środki ochrony roślin (np. herbicydy, insektycydy) farby, tusze drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice, detergenty, odpady niebezpieczne. Bioodpady, które nie są zagospodarowane w kompostownikach powinny być dostarczone do punktu selektywnej zbiórki w workach z zastrzeżeniem, iż nie są to worki do selektywnej zbiórki odpadów.⁹⁶

Tabela 36. Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t) w latach 2020-2017 r.⁹⁷

	2020	2019	2018	2017
ogółem	479,48	389,51	342,96	358,5
papier i tektura	38,12	34,58	21,03	28,75
szkło	142,57	80,1	63,08	86,84
tworzywa sztuczne	121,84	108,99	98,11	75,23
tekstylia	0,18	0,82	0,54	0,4
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	8,78	0,07	1,22	3,25
wielkogabarytowe	144,67	125,3	84,09	69,29
biodegradowalne	10,58	2,93	46,49	81,03
opakowania wielomateriałowe	12,74	11,84	14,2	13,54

⁹⁶ Tamże

⁹⁷ GUS, Bank Danych Lokalnych.

zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne - niebezpieczne	1,45	0,07	0,42	2,15
--	------	------	------	------

Infrastruktura elektroenergetyczna, zaopatrzenie w ciepło, w tym odnawialne źródła energii

Zaopatrzenie w energię elektryczną⁹⁸

Zaopatrzenie terenu Gminy Rawa Mazowiecka w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Oddział w Warszawie. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Rawa Mazowiecka jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, Rejon Energetyczny Żyrardów wchodząca w skład Grupy Energetycznej – PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Według informacji uzyskanych od Spółki PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, na terenie Gminy Rawa Mazowiecka znajduje się 109 stacji transformatorowych 15/04kV zasilających odbiorców z przedmiotowego obszaru, w tym napowietrznych słupowych 102 szt. oraz pozostałych (kontenerowe, wewnętrzne, wieżowe) – 7 szt.

Odbiorcy energii elektrycznej z terenu Gminy Rawa Mazowiecka zasilani są za pośrednictwem następujących linii magistralnych 15kV:

Rawa Mazowiecka – Janolin,
Rawa Mazowiecka – Jeżów,
Rawa Mazowiecka – Nowy Dwór,
Rawa Mazowiecka – Biała Rawska,
Rawa Mazowiecka – Cielądz,
Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto,
Rawa Mazowiecka – Boguszyce.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna w pełni pokrywa potrzeby zasilania w energię elektryczną wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy – dostęp do energii elektrycznej jest powszechny dla każdego mieszkańca.

Sieć SN i nn w Gminie Rawa Mazowiecka (zgodnie ze standardami eksploatacji) jest poddawana okresowej ocenie stanu technicznego. Jej stan ogólny jest dobry. Przeciętny czas eksploatacji sieci na przedmiotowym terenie wynosi 30 – 40 lat. Sieci wykonane są w większości jako napowietrzne.

Przedsiębiorstwo energetyczne PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź - Teren systematycznie prowadzi modernizację sieci oraz urządzeń elektroenergetycznych w celu zapewnienia jak najlepszych warunków zasilania dla obecnych odbiorców oraz prowadzi

⁹⁸ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

prace inwestycyjne mające na celu stworzenie warunków do zasilania nowych odbiorców zgodnie z potrzebami rozwojowymi gminy. Dzięki właściwym zabiegom eksploatacyjnym oraz prowadzonym remontom i modernizacjom ogólny stan urządzeń i linii zasilających w energię elektryczną, na terenie gminy jest dobry i zapewnia dostawę energii elektrycznej bez większych uciążliwych zakłóceń.

Istniejący system zasilania Gminy Rawa Mazowiecka może zaspokoić perspektywiczne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców, przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju gminy i standardowych przerw w dostarczaniu energii.

Odnawialne źródła energii⁹⁹

Energia odnawialna to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych. Jest to energia pochodząca z odnawialnych, niekopalnych źródeł energii (słońce, wiatr, woda, zasobów geotermalnych – z wnętrza Ziemi, biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych). Ich zasoby uzupełniają się w naturalnych procesach, co pozwala traktować je jako niewyczerpalne.

Odnawialne źródła energii są alternatywą dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych). Pozyskiwanie energii z tych źródeł jest bardziej przyjazne dla środowiska w porównaniu do źródeł tradycyjnych. Zwiększanie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych pozwala ograniczyć emisję substancji szkodliwych, zwłaszcza gazów cieplarnianych.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka, energia ze źródeł odnawialnych obejmuje przede wszystkim energię wiatru oraz energię słońca. Energia z pozostałych źródeł praktycznie nie jest wykorzystywana. Możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza w sytuacji konieczności posadowienia większych instalacji OZE (np. siłownia wiatrowa, elektrownia wodna) są dość ograniczone z uwagi na obecność wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody.

W gminie funkcjonują pojedyncze instalacje solarne pracujące na potrzeby ciepłej wody użytkowej w obiektach, w których są zamontowane (budynki mieszkalne osób prywatnych). Wykorzystanie energii słonecznej w gminie, podobnie jak w całym kraju, ma charakter rozwojowy. Dzieje się to przede wszystkim dzięki programom dotacyjnym takim jak np. „Mój prąd”, z którego Polacy mogą korzystać od 2019 roku.

W miejscowości Ścieki znajduje się farma wiatrowa złożona z 11 turbin wiatrowych o mocy 2 MW każda. Ilość energii wytworzonej przez elektrownię wiatrową zależy m.in. od zainstalowanej mocy, efektywności i warunków wiatrowych w miejscu lokalizacji. Biorąc pod uwagę sumaryczną moc farmy wiatrowej, tj. 22 MW oraz czas pracy w ciągu roku przez ok. 1000 godzin, roczna wielkość produkcji energii wynosić będzie ok. 22 GWh.

⁹⁹ Tamże

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka nie funkcjonują scentralizowane systemy zaopatrzenia w ciepło. Niski stopień koncentracji zabudowy mieszkaniowej – przewaga rozproszonych siedlisk jednorodzinnych, zagrodowych – uniemożliwia wprowadzenie zbiorczych systemów ciepłowniczych a z ekonomicznego punktu widzenia wyklucza zasadność ich istnienia.

Podstawą gospodarki cieplnej na terenie gminy jest zatem infrastruktura ciepłownicza oparta na indywidualnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz piecowy system ogrzewania pomieszczeń. Dlatego też brak jest szczegółowych danych odnośnie mocy, rodzaju czy wieku poszczególnych źródeł ciepła. Ze względu na to, że wszystkie piece lub kotłownie indywidualne zasilają tylko obiekty, w których są zainstalowane, należy zakładać, że są to źródła ciepła o mocach rzędu kilku kilowatów, a w nielicznych przypadkach, gdy kotłownia ogrzewa większy obiekt (np. szkoła) istnieją źródła ciepła o mocach kilkudziesięciu kilowatów.

Indywidualne systemy ciepłownicze bazują głównie na paliwach stałych (paliwa węglowe). Paliwa czystsze ekologicznie (gaz ziemny, olej opałowy) wykorzystywane są w mniejszym stopniu z uwagi na zbyt wysokie ceny tych paliw dla większości mieszkańców. Biomasa (głównie drewno) spalana jest przeważnie łącznie z paliwem konwencjonalnym.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka energia cieplna wykorzystywana jest do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym, do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych, na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c.w.u., technologia) oraz do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u. oraz na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach, obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Indywidualne systemy grzewcze są źródłem znacznej emisji substancji wpływających negatywnie na zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze (m.in. CO₂, SO₂, NO_x, pyły, zanieczyszczenia organiczne itd.). Sytuacja ta jest wynikiem stosowania niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz spalania paliw złej jakości (zasiarczony, niskokaloryczny węgiel, muły węglowe czy też odpady z gospodarstw domowych).¹⁰⁰

Możliwości korzystania z innych rodzajów energii odnawialnej w indywidualnych systemach grzewczych są raczej ograniczone ze względu na bariery finansowe dlatego też samorząd wspiera i promuje na swoim terenie programy pomocowe takie jak „Czyste powietrze”, w ramach którego mieszkańcy mogą skorzystać z dofinansowania na likwidację lub wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne oraz termomodernizację w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych.

¹⁰⁰ Tamże

Wsparciem dla samorządu w działaniach promujących systematyczną modernizację lub wymianę kotłowni opalanych paliwem stałym na ekologiczne nośniki energii może być tworzona od 1 lipca 2021 roku Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków. Spis źródeł ciepła został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków. Spis ten dzięki narzędziu, jakim jest CEEB, pozwoli w jednolity sposób zebrać dane z całego kraju. Na tej podstawie będzie można opracowywać politykę walki z niską emisją.

Infrastruktura gazowa¹⁰¹

Gaz ziemny jest obecnie jednym z podstawowych nośników energetycznych przyjaznych dla środowiska i w obecnej sytuacji, gdzie przy wyborze rodzaju paliwa obok względów ekonomicznych pojawiają się również względy ekologiczne, gaz ziemny znajduje coraz szersze zastosowanie. Używany jest na potrzeby bytowe, grzewcze i przemysłowe. Spalanie gazu ziemnego nie wymaga oczyszczania spalin z pyłów, siarki czy tlenu azotu ani też nie powoduje powstawania stałych odpadów spalania, do których należą: popiół, żużel, sadza.

Przedsiębiorstwami gazowniczymi działającymi m.in. na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka, które pełnią funkcję operatora gazowego systemu dystrybucyjnego, świadczą usługi dystrybucji gazu oraz zajmują się budową i eksploatacją sieci gazu ziemnego są Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Warszawie, będąca częścią Grupy Kapitałowej PGNiG S.A., SIME Polska Sp. z o.o. należąca do włoskiej Grupy Kapitałowej SIME oraz Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka infrastruktura gazownicza jest słabo rozwinięta. Według danych GUS, w 2020 roku długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosiła 17,28 km, funkcjonowało 81 przyłączy do budynków mieszkalnych, zaś ludność korzystająca z sieci gazowej liczyła 308 osób.¹⁰²

System gazu ziemnego na terenie gminy zasilany jest z gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia poprzez stację wysokiego ciśnienia. Istniejąca infrastruktura gazownicza jest w dobrym stanie i obecnie nie wymaga działań modernizacyjnych.

Dostarczanie gazu do odbiorców odbywa się na podstawie zawieranych umów na sprzedaż gazu. Nowi odbiorcy gazu przyłączani są do sieci gazowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Realizacja przyłączy do sieci gazowej realizowana jest przez Polską Spółkę Gazownictwa sp. z o.o., Oddział w Warszawie na wniosek zainteresowanych podmiotów w trybie ustalonym w ustawie Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (tj. Dz. U. 2022 poz. 1385), przy spełnieniu kryteriów technicznych i ekonomicznych związanych z dostawą gazu.

¹⁰¹ Tamże

¹⁰² GUS, Bank Danych Lokalnych

Pomimo trwającej rozbudowy sieci gazowych, na terenie gminy nadal jest niski stopień zgazyfikowania co powoduje, że głównym nośnikiem energii do celów socjalno-bytowych (głównie przygotowania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej) jest gaz ciekły propan – butan. Dystrybucja gazu bezprzewodowego prowadzona jest przez prywatnych pośredników w poszczególnych miejscowościach/sołectwach gminy.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Rawa Mazowiecka istnieje dogodny dostęp do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej. Na terenie gminy znajduje się kilka masztów telefonii komórkowych. Istniejąca sieć pozwala na sprawną realizację połączeń telefonicznych, internetowych i faksowych. Dostęp do Internetu posiada większość gospodarstw w gminie. Różnice polegają na rodzaju dostawcy, sposobie dostępu do Internetu, jego prędkości, jakości połączenia oraz cenach. Mieszkańcy gminy korzystają z różnych form dostępu do sieci tj. Internet mobilny (bezprzewodowy) oferowany przez operatorów sieci komórkowych, dostęp stacjonarny realizowany po linii telefonicznej, Internet wraz z telewizją satelitarną oraz dostęp do Internetu radiowego.

Z kolei Infrastrukturę światłowodową na terenie Gminy budują podmioty prywatne. Największym operatorem działającym w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa jest NEXERA. Celem Programu Operacyjnego jest zlikwidowanie „białych plam” na mapie dostępu do szybkiego Internetu.

Zarządzanie gminą

Sytuacja finansowa

Zgodnie z rozdziałem VII art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. W zakresie samodzielności obszarów finansowych JST można wyróżnić:

1. system dochodów;
2. system wydatków;
3. system gospodarki budżetowej.

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

Tabela 37. Realizacja budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na dzień 31 grudnia 2021 r.¹⁰³

	Plan	Realizacja	
Dochody	52 842 899,80	52 463 017,61	99,28 %
Wydatki	56 689 396,77	52 641 760,03	92,86 %
Wydatki inwestycyjne	11 775 120,00	9 984 478,83	84,79 %
Nadwyżka/Deficyt	- 3 846 496,97	- 178 742,42	

Wskaźniki obrazujące stan finansów Gminy za 2021 rok przedstawiają się następująco:

- udział dochodów własnych w dochodach ogółem – 24,71%
- udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem – 11,93 %
- zadłużenie ogółem – 5 179 649,00 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2018 r. – 5 099 760,00 zł
 - ✓ pożyczka zaciągnięta w 2021 r. – 79 889,00 zł

Tabela 38. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	635 438,18	635 674,45	100,04
100	Górnictwo i kopalnictwo	28 500,00	28 451,40	99,83
600	Transport i łączność	440 493,00	440 493,00	100,00
630	Turystyka	453 644,31	0,00	0,00
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 352 684,00	1 164 421,57	86,08
750	Administracja publiczna	329 017,00	327 107,28	99,42
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	1 746,00	1 746,00	100,00
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	15 500,00	15 555,00	100,35
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	16 349 551,00	16 710 470,50	102,21
758	Różne rozliczenia	14 729 631,00	14 734 380,15	100,03
801	Oświata i wychowanie	726 679,00	727 130,48	100,06
851	Ochrona zdrowia	132 752,00	136 332,31	102,70
852	Pomoc społeczna	661 945,00	669 518,93	101,14

¹⁰³ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

853	Pozostałe zdania w zakresie polityki społecznej	738 294,31	645 828,75	87,48
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	4 000,00	4 000,00	100,00
855	Rodzina	13 031 017,00	13 010 098,54	99,84
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 122 008,00	3 124 897,25	100,09
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	20 000,00	20 000,00	100,00
926	Kultura fizyczna	70 000,00	66 912,00	95,59
Ogółem		52 842 899,80	52 463 017,61	99,28

Wskaźniki obrazujące stan finansów Gminy za 2020 rok przedstawiają się następująco:¹⁰⁴

- udział dochodów własnych w dochodach ogółem – 26,01 %
- udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem – 8,89 %
- zadłużenie ogółem – 6 027 400,32 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2016 r. – 200 000,32 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2017 r. – 127 400,00 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2018 r. – 5 700 000,00 zł

Tabela 39. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	664 496,10	663 320,47	99,82
100	Górnictwo i kopalnictwo	40 000,00	39 648,12	99,12
600	Transport i łączność	111 280,00	111 280,00	100,00
700	Gospodarka mieszkaniowa	644 198,37	488 738,81	75,87
720	Informatyka	152 300,00	152 296,62	100,00
750	Administracja publiczna	97 541,00	91 028,27	93,32
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	58 645,00	58 295,00	99,40
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	200 000,00	199 567,00	99,78
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	15 461 401,00	15 345 193,99	99,25
758	Różne rozliczenia	9 641 309,00	12 726 240,42	132,00
801	Oświata i wychowanie	1 517 939,67	1 824 324,07	120,18

¹⁰⁴ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 rok

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

851	Ochrona zdrowia	100 000,00	100 453,01	100,45
852	Pomoc społeczna	590 185,00	669 964,64	113,52
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	566 554,67	222 433,45	39,26
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	9 000,00	9 000,00	100,00
855	Rodzina	13 540 960,00	13 404 165,26	98,99
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 388 455,00	3 548 747,09	104,73
926	Kultura fizyczna	80 000,00	80 000,00	100,00
Ogółem		46 864 264,81	49 734 696,22	106,12

Tabela 40. Wydatki Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	1 403 896,10	1 339 762,48	95,43
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	260 000,00	260 000,00	100,00
500	Handel	5 600,00	1 708,00	30,50
600	Transport i łączność	3 767 000,00	2 568 485,14	68,18
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 410 420,00	681 067,51	48,29
710	Działalność usługowa	28 000,00	11 039,75	39,43
720	Informatyka			
750	Administracja publiczna	5 241 414,14	4 813 726,39	91,84
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	58 645,00	58 295,00	99,40
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	910 600,00	822 639,64	90,34
757	Obsługa długu publicznego	150 000,00	74 921,93	49,95
758	Różne rozliczenia	873 000,00	611 000,00	69,99
801	Oświata i wychowanie	16 319 437,87	15 039 901,74	92,16
851	Ochrona zdrowia	297 415,00	211 294,61	71,04
852	Pomoc społeczna	2 283 222,00	2 218 420,02	97,16
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	751 141,67	224 433,45	29,88
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	23 000,00	11 850,00	51,52
855	Rodzina	13 713 034,00	13 554 066,23	98,84
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 327 000,00	2 241 663,34	96,33
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	609 500,00	553 352,26	90,79
926	Kultura fizyczna	354 000,00	304 732,79	86,08
Ogółem		50 786 325,78	45 602 360,28	89,79

Struktura organizacyjna

Zgodnie ze swoją definicją Urząd Gminy jest jednostką organizacyjną gminy, której przedmiotem działalności jest świadczenie pomocy wójtowi, w zakresie realizacji uchwał Rady Gminy, określonych przepisami prawa państwowego.

Organizację i zasady funkcjonowania Urzędu Gminy, określa regulamin organizacyjny, nadany przez wójta w drodze zarządzenia. W gminie Rawa Mazowiecka na dzień opracowania niniejszej diagnozy obowiązywał regulamin przyjęty Zarządzeniem Nr 13.2021 Wójta Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 21 lutego 2021 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

Kierownik urzędu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Wymienia i charakteryzuje je ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.

Zgodnie z regulaminem organizacja pracy urzędu prezentuje się zgodnie z poniższym schematem:¹⁰⁵

1. Pracą Urzędu kieruje Wójt przy pomocy Zastępcy Wójta, Sekretarza i Skarbnika, którzy tworzą kierownictwo Urzędu i podlegają bezpośrednio Wójtowi.
2. Sekretarz Gminy wykonuje zadania w zakresie zapewnienia sprawnego funkcjonowania Urzędu, w szczególności w zakresie koordynacji działań oraz przepływu informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi Urzędu oraz inne zadania powierzone przez Wójta.
3. Szczegółowy podział zadań pomiędzy Wójta, Zastępcę Wójta, Sekretarza i Skarbnika wynika z niniejszego Regulaminu oraz Zarządzeń Wójta.
4. Wójt wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników Urzędu oraz kierowników jednostek organizacyjnych.
5. Do zadań Wójta Gminy należy w szczególności:
 - 1) kierowanie bieżącymi sprawami Gminy,
 - 2) reprezentowanie Gminy na zewnątrz,
 - 3) nadzorowanie działań kierowników gminnych jednostek organizacyjnych,
 - 4) wnioskowanie w sprawach wyboru przez Radę Gminy Skarbnika,
 - 5) realizacja budżetu Gminy,
 - 6) przedkładanie organowi nadzorcemu uchwał Rady Gminy oraz swoich zarządzeń, jeżeli przepisy prawa tego wymagają,
 - 7) podejmowanie decyzji w sprawach pracowniczych dotyczących pracowników Urzędu Gminy,
 - 8) udzielanie pełnomocnictw i upoważnień w sprawach należących do jego kompetencji,
 - 9) wydawanie decyzji z zakresu administracji publicznej,

¹⁰⁵ Zarządzenie Nr 13.2021 Wójta Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 21 lutego 2021 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka - BIP Urząd Gminy Rawa Mazowiecka.

- 10) nadzorowanie realizacji zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej, a także zadań powierzonych Gminie w drodze porozumienia przez inne samorządy,
 - 11) określenie organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy Urzędu,
 - 12) dokonywanie podziału zadań w kierownictwie Urzędu oraz ustalanie zakresu obowiązków dla poszczególnych pracowników,
 - 13) wydawanie zarządzeń wprowadzających w życie regulaminy dotyczące działań Urzędu,
 - 14) wykonywanie zadań Szefa Obrony Cywilnej,
 - 15) przedkładanie Radzie Gminy sprawozdań ze swej działalności,
 - 16) przyjmowanie interesantów w sprawach skarg i wniosków,
 - 17) nadzorowanie przestrzegania tajemnicy państwowej i służbowej, a także ustawy o zamówieniach publicznych,
 - 18) nadzorowanie wykonywania zadań wynikających z ustawy o ochronie danych osobowych i ustawy o informacjach niejawnych,
 - 19) nadzorowanie prowadzenia archiwum zakładowego,
 - 20) przyjmowanie oświadczeń o stanie majątkowym od Zastępcy Wójta, Sekretarza i Skarbnika Gminy, kierowników jednostek organizacyjnych oraz pracowników upoważnionych do wydawania w jego imieniu decyzji administracyjnych,
 - 21) dokonywanie okresowych ocen pracowników samorządowych bezpośrednio mu podległych, w tym kierowników jednostek organizacyjnych,
 - 22) współpraca z jednostkami pomocniczymi Gminy, a także jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej i innymi organizacjami społecznymi i zawodowymi w zakresie realizacji zadań Gminy,
 - 23) nadzorowanie przestrzegania zasad bhp i p.poż. w Urzędzie i gminnych jednostkach organizacyjnych,
 - 24) wykonywanie zadań przypisanych Wójtowi ustawą Kodeks Cywilny,
 - 25) wykonywanie innych czynności zastrzeżonych dla Wójta w przepisach szczególnych,
 - 26) przedkładanie Radzie Gminy projektów uchwał.
6. W Urzędzie funkcjonują następujące referaty:
- 1) **Referat Podatkowy:**
 - Kierownik Referatu,
 - stanowisko pracy ds. wymiaru podatku,
 - stanowisko pracy ds. księgowości podatkowej i wymiaru podatku,
 - stanowisko pracy ds. podatku od środków transportu,
 - stanowisko pracy ds. gospodarki odpadami komunalnymi,

2) Referat Inwestycji, Rozwoju i Gospodarki Przestrzennej:

- Kierownik Referatu,
- wieloosobowe stanowisko ds. inwestycji i remontów,
- w sprawach z zakresu oświetlenia ulicznego i obiektów oświatowych,
- stanowisko ds. inwestycji drogowych i bieżącego utrzymania dróg gminnych,
- wieloosobowe stanowisko ds. funduszy zewnętrznych, promocji i sportu,
- wieloosobowe stanowisko ds. gospodarki przestrzennej, komunalnej i mieszkaniowej,
- stanowisko ds. gospodarki nieruchomościami,
- stanowisko ds. ochrony środowiska,
- stanowisko ds. utrzymania czystości i porządku w gminie,
- stanowisko ds. zamówień publicznych,

3) Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich:

- Kierownik Referatu,
- stanowisko ds. obsługi sekretariatu,
- stanowisko ds. pracowniczych i spraw organizacyjnych,
- stanowisko ds. obsługi Rady Gminy, Komisji oraz samorządów wiejskich,
- stanowisko ds. zdrowia i przeciwdziałania patologiom społecznym,
- stanowisko ds. działalności gospodarczej,
- stanowisko ds. ewidencji ludności i dowodów osobistych,

4) Referat Finansowo-Księgowy:

- Kierownik Referatu,
- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej organu, wyodrębnionych środków, sprawozdawczości i rozliczania VAT,
- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej dochodów Gminy, sprawozdawczości i pomocy publicznej,
- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej wydatków Gminy, sprawozdawczości i ewidencji środków trwałych,
- stanowisko pracy ds. kasy

5) Samodzielne stanowisko pracy ds. informatyki

6) Stanowisko pracy ds. obronności, OC i ochrony przeciwpożarowej

7) IOD, Archiwista, Koordynator ds. dostępności

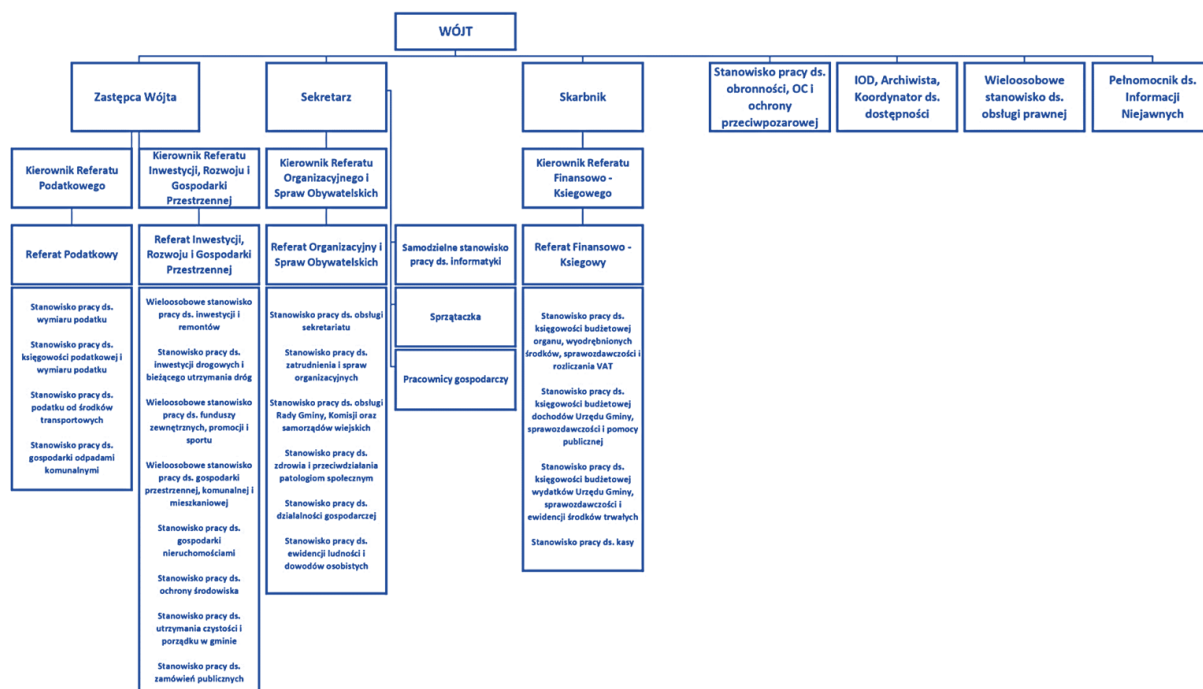
8) Wieloosobowe stanowisko ds. obsługi prawnej

9) Pełnomocnik ds. Informacji Niejawnych

10) Sprzątaczką

11) Pracownicy gospodarczy

Schemat organizacyjny Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

Wykaz najważniejszych inwestycji i projektów miękkich zrealizowanych w gminie

W latach 2020-2021 zrealizowano szereg inwestycji i działań mających na celu przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców ale również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy.

Poniżej wskazano najważniejsze inwestycje i projekty zrealizowane na przestrzeni minionych dwóch lat.

- Remont drogi gminnej Nr 113127E w miejscowości Niwna
długość drogi – 1,48 km
wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 669 423,81 zł
dofinansowanie z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg – 332 743,00 zł
- Remont drogi wewnętrznej Dziurdzioły - Zarzecze
długość drogi – 2,22 km
wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 572 796,98 zł
dofinansowanie z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych – 107 750,00 zł
- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Julianów
długość drogi – 0,15 km
wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 64 516,48 zł
inwestycja sfinansowana ze środków własnych
- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Nowa Rossocha

długość drogi – 1,36 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 335 852,77 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Wołucza

długość drogi – 1,99 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 823 287,35 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej Boguszyce Małe - Garłów

długość drogi – 0,27 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 305 536,08 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Kurzeszynek

długość drogi – 1,18 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 399 930,82 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Przebudowa drogi wewnętrznej Małgorzatów – Zielone

długość – 1,33 km

wartość zadania – 319 124,44 zł

dofinansowanie z FOGR – 110 680,00 zł

- Remont drogi gminnej nr 113116 E Chrusty – granica gminy Czerniewice
(Podkonice)

długość drogi – 2,00 km

wartość zadania – 381 497,62 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Remont drogi gminnej nr 113117 E Byszewice – Matyldów

długość – 1,56 km

wartość zadania – 490 058,56 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Remont drogi gminnej nr 113115 E Wałowice - Pasieka Wałowska - Rawa
Mazowiecka

długość drogi – 2,45 km

wartość zadania – 489 939,89 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Utworzenie terenu zieleni wraz z bazami edukacyjnymi przy Gminnym Ośrodku
Kultury w Matyldowie

koszt – 304 715,28 zł

dofinansowanie z WFOŚiGW – 119 814,00 zł

- Budowa piłkochwyłów na boisku do rekreacji w Wołuczy

koszt – 83 640,00 zł

dofinansowanie w ramach programu „Infrastruktura sportowa Plus” – 66 912,00 zł

- Budowa zespołu boisk przy SP w Boguszykach II etap

Koszt - 271 483,19 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych budżetu

- Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Konopnicy

Koszt – 1 869 600,00 zł

dofinansowanie Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych – 1 084 360,00 zł

- Termomodernizacja budynku OSP w Przewodowicach wraz z instalacją fotowoltaiczną oraz budynku komunalnego w Rossosze

Koszt – 1 319 168,35 zł

Dofinansowanie w ramach RPO Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 – 591 913,67 zł (Projekt „Termomodernizacja...”)

- Remont pomieszczeń w budynku OSP w Przewodowicach na potrzeby świetlicy integracyjno-kulturalnej

koszt – 196 117,54 zł

dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ze Stowarzyszenia LGD Kraina Rawki – 40 000,00 zł

- Oświetlenie uliczne drogi wojewódzkiej w miejscowości Pukinin

Koszt – 57 195,00

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Rozbudowa SUW w Wilkowicach

koszt – 2 065 570,01 zł

dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych – 2 000 000,00 zł

- Rozbudowa strażnicy w Sołectwie Niwna

koszt – 830 250,00

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Zdalna szkoła/Zdalna szkoła +

W związku z zamknięciem szkół na terenie całego kraju, będącym następstwem pandemii COVID – 19, Gmina Rawa Mazowiecka zakupiła 58 laptopów wraz z ubezpieczeniem oraz 28 myszek bezprzewodowych do prowadzenia zajęć w trybie zdalnym, które przekazano nieodpłatnie do szkół podstawowych. Wydatki zostały w 100 % zrefundowane w ramach programów „Zdalna szkoła” oraz „Zdalna szkoła +”. Wysokość refundacji wyniosła odpowiednio 59 947,72 zł i 74 700,00 zł.

- „Wiedza na piątkę z plusem!”

W 2020 r. Gmina kontynuowała projekt „Wiedza na piątkę z plusem” poprzez szkolenia nauczycieli, studia podyplomowe, zajęcia dla dzieci czy zakup sprzętu wraz z oprogramowaniem. Łącznie wyposażono 20 pracowni w: Szkole

Podstawowej w Boguszycach, Szkole Podstawowej w Konopnicy, Szkole Podstawowej w Pukininie, Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej oraz Szkole Podstawowej w Kurzeszynie, zakupiono pomoce dydaktyczne oraz sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów. W ramach projektu prowadzono zajęcia pozalekcyjne dla uczniów klas podstawowych wszystkich szkół z terenu gminy, w tym również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz sfinansowano szkolenia i studia podyplomowe dla nauczycieli (127 osób). W ubiegłym roku Gmina Rawa Mazowiecka wydatkowała z projektu środki w wysokości 640 781,79 zł. Całkowita wartość zadania wyniosła 1 732 696,27 zł, natomiast dofinansowanie 1 611 407,27 zł. Wkład własny w wysokości 121 289,00 zł, w 50% stanowił wkład rzeczowy w postaci udostępnienia sal lekcyjnych. Rozpoczęcie realizacji projektu miało miejsce w marcu 2019 r. natomiast zakończenie w marcu 2021 r.

▪ Rozbudowa Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej

W roku 2021 Gmina Rawa Mazowiecka udzieliła powiatowi rawskiemu w Rawie Mazowieckiej pomocy finansowej w kwocie 87 130,00 zł. W roku 2022 wsparcie Gminy Rawa Mazowiecka przekaże na ten cel 784 170,00 zł.

Priorytety inwestycyjne w gminie do 2030 r.

Pomimo zwiększonych nakładów finansowych, nadal stan infrastruktury jest niezadowalający i wymaga przeprowadzenia kolejnych inwestycji. Potwierdzają to również wyniki badania ankietowego przeprowadzonego dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju do roku 2030. Mieszkańcy gminy dostrzegają działania gminy, jednakże wskazują również na te obszary, które wymagają pilnej interwencji.

1. Budowa gminnego żłobka.
2. Rewitalizacja zabudowy przy Urzędzie Gminy Rawa Mazowiecka – rozbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy.
3. Przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu na budynek mieszkalny.
4. Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zagórze.
5. Przebudowa oczyszczalni ścieków w Kurzeszynie.
6. Zagospodarowanie terenu przy dawnej szkole w Rossosze.
7. Zagospodarowanie terenu przy budynku OSP Niwna.
8. Wymiana azbestowych odcinków wodociągów.
9. Rozbudowa boiska gminnego w miejscowości Wołucza.
10. Budowa świetlicy w miejscowości Podlas.
11. Remont Szkoły Podstawowej w Starej Wojskiej.

12. Budowa boiska trawiastego oraz wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej.
13. Budowa boiska przy Szkole Podstawowej w Kurzeszynie.
14. Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Konopnicy.
15. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej.
16. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez wymianę oświetlenia ulicznego na technologię LED.
17. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez wymianę oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej, szkołach, budynkach komunalnych.
18. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
19. Przebudowa i remont dróg: Stara Wojska-Nowa Wojska, Konopnica, Zagórze-Kaleń, Wałowice-Stary Dwór-Janolin, Głuchówek, Kurzeszyn, Pukinin-Byszewice, Zawady-Złota, Boguszyce-Soszyce, Rossocha Stara-Rossocha Nowa, Chrusty.
20. Budowa zaplecza technicznego w postaci budynku magazynowo-gospodarczego dla potrzeb gospodarki komunalnej, utrzymania dróg oraz GZEWIK.
21. Budowa chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych w miejscowościach: Chrusty, Pukinin, Konopnica.

Spis tabel

Tabela 1. Podział administracyjny	5
Tabela 2. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022	7
Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego	9
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego.....	9
Tabela 5. Prognoza ludności gminy Rawa Mazowiecka na lata 2027-2030	11
Tabela 6. Placówki edukacyjne w gminie w roku szkolnym 2020/2021.....	12
Tabela 7. Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	12
Tabela 8. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2021 roku w szkołach z terenu Gminy	13
Tabela 9. Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w latach 2019-2021 w szkołach z terenu gminy	13
Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych	17
Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007	17

Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości	18
Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2021 roku	18
Tabela 14. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Rawa Mazowiecka	19
Tabela 15. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka	20
Tabela 16. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	21
Tabela 17. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem	21
Tabela 18. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Rawa Mazowiecka	23
Tabela 19. Pogłowie zwierząt gospodarskich w Gminie Rawa Mazowiecka	23
Tabela 20. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	24
Tabela 21. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	24
Tabela 22. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	28
Tabela 23. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	28
Tabela 24. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	29
Tabela 25. Dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych w wybranych kategoriach w podziale wg gmin w powiecie rawskim – kwiecień 2022	29
Tabela 26. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	32
Tabela 27. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021	33
Tabela 28. Struktura czytelników GBP wg wieku	37
Tabela 29. Inicjatywy zrealizowane przez GOK w latach 2020-2021	38
Tabela 30. Powierzchnia lasów w gminie Rawa Mazowiecka w 2020 roku	53
Tabela 31. Pozostałe obiekty wpisane na listę rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków	56
Tabela 32. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i ilość przyłączy kanalizacyjnych wraz z liczbą ludności korzystającej z kanalizacji w latach 2016-2020	61
Tabela 33. Ujęcia wody na terenie Gminy Rawa Mazowiecka	62
Tabela 34. Szczegółowa charakterystyka ujęć gminnych	63
Tabela 35. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wraz z przyłączami i liczbą ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2016-2020	64
Tabela 36. Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t) w latach 2020-2017 r.	66
Tabela 37. Realizacja budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na dzień 31 grudnia 2021 r.	72
Tabela 38. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka według działów	72
Tabela 39. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów	73
Tabela 40. Wydatki Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów	74

Spis wykresów

Wykres 1. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022	7
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym, w tym – w wieku produkcyjnym mobilnym - wg. stanu na dzień 31.03.2022	8
Wykres 3. Liczba ludności w latach 2017-2022	8
Wykres 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2022.....	8
Wykres 5. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2022	8
Wykres 6. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027- 2030	9
Wykres 7. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego	10
Wykres 8. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007	17
Wykres 9. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka	20
Wykres 10. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	21
Wykres 11. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem	22
Wykres 12. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju –rolnictwo i branża rolno- spożywcza	22
Wykres 13. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju – pomoc w eksportowaniu towarów	23
Wykres 14. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	25
Wykres 15. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów	25
Wykres 16. Sześć priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju...25	25
Wykres 17. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	28
Wykres 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	29
Wykres 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	32
Wykres 20. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021	33
Wykres 21. Proszę wymienić 3 najważniejsze inwestycje / przedsięwzięcia, które Pani/Pana zdaniem powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy.....	57
Wykres 22. Kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna.	57
Wykres 23. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju - dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	61
Wykres 24. Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego w roku 2020	62